

71HB1644

1992. MÁRCIUS
KÖNYV
TÁR

Vilvák A

1992. MÁRCIUS

TARTALOM

Bartha Zsuzsanna: Elnökségi tudósítás	3
Közlemény	5
Dr. Orliczki János: Jogszabályváltozásokról	6
Felhívások	10
Dr. Vértés László: Látáskutatásért Nobel-díj	11
VAK KÖLTŐK VERSEI	
Juhász Imre: Fénylő biztatások	12
Bemutatkozik Vad Zsigmond sorstársunk	13
KÖZLEKEDÉSI ROVAT	
Szabó Lajos sorstárs felhívása	14
A MÁV új menetjegy díjszabása	14
SAJTÓFIGYELŐ	
Dr. Csalay András: A vakok olvasási lehetőségei I. rész	16
KITEKINTŐ	
A látó társadalomban bizonyítaniuk kell!	20
Triton az emberlelkű	22
KÖNYVISMERTETŐ	
Ráczné W. Erzsébet: Fantasztikum, líra, a szeretet apoteózisa (Jákói Attila: Térj vissza Judavid)	23
Horoszkóp	25
TÖRŐDJÜNK TÖBBET EGÉSZSÉGÜNKKEL	
Kiss János: Az Epstein—Barr vírus	26
CUKORBETEGEK FIGYELMÉBE!	
Dr. Kerényi Zsuzsa: Jogok, juttatások	27
ÉVFORDULÓK NYOMÁBAN	
Lak István: 400 éve született Comenius	30
HUMORSAROK: Utánunk a Vízöntők	32
Max Hauser: Beszéd a kezünkkel	34
(A Der Weg c. svájci testvérlapból fordította Kas László)	
Dr. Vértés László: Louis Braille életműve	37
Farsangoltunk! — Ingyenceknek	38
Hirdetések — Ez itt a reklám helye	40

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének havi folyóirata. Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin. Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna. Szerkesztőségi munkatársak: Kas László olvasószerkesztő, Lak István szakmai szerkesztő. Kiadóhivatal: 1146 Budapest, Hermina út 47. Telefon: 1-210-440/14 mellék. ISSN: 0209-6765. Előfizethető a megyei szervezeteknél: egész évre 120 Ft-ért (a tárgyévét megelőző év november 30-ig), félévre 60 Ft-ért (a tárgyév II. féléve előtti május 15-ig).

Elnökségi tudósítás

A MVGYOSZ Országos Elnöksége 1992. január 30-án ülésezett. Dr. Szigeti György igazoltan maradt távol.

Az első napirendi pont előadója Kuminka Györgyné elnök volt. Az Országos Elnökség 1992. évi munkaterve egyhangúlag került elfogadásra.

(A munkaterv következő számunkban teljes terjedelmében közlésre kerül).

A következő napirend előadója dr. Hohl József volt. Először a vakügyi számítástechnikai segédeszközök terén tapasztalható új fejlesztésekről adott tájékoztatást. Elmondta, hogy világszerte, így hazánkban is „reménységként” tört be a számítástechnika a vakügybe. Nálunk 1984-ben került forgalomba a BraiLab, majd ezt követően a BraiLab Plusz. Mindkét készülék a vak emberek speciális igényeihez alkalmazkodik. Ugyanakkor a „látó társadalomban” az IBM és a vele kompatibilis számítógépek váltak a legáltalánosabban elterjedtté. Napjainkban már kétféle beszédszintetizátor is beszerezhető, amelyek ezekhez a gépekhez használhatók. Mindkét változat árueledésünkben megvásárolható.

A szövetségben rendszeresen indulnak számítástechnikai alaptanfolyamok. A társadalombiztosítástól tavaly vakügyi segédeszközök beszerzésének támogatására kapott összegből minden, számítástechnikai segédeszközre pályázó részesült. Szemé-

lyenként átlag 70 ezer forint került szétosztásra.

Elmondható, hogy jelenleg olyan számítástechnikai rendszer építhető ki (számítógép+beszédszintetizátor+nyomtató+lapolvasó rendszer), amely lehetővé teszi a vak ember számára is az önálló munkavégzést, sík írású szövegek olvasását, írását, stb. A rendszer kiépítése pedig olcsóbb, mint a már régóta ismert vakügyi elektronikus segédeszközök (OPTACON, VERSABRAILLE) ára.

A tájékoztatóban elhangzott az is, hogy a fejlett országokban a számítástechnikai eszközök fejlesztésében nagy hangsúlyt fektetnek a Braille-írás felhasználására is. Így például magától értetődik, hogy a beszédszintetizátor mellett a Braille-kijelző is megtalálható a készülékhez.

Dr. Hohl szólt még a szövetségben fellelhető nyomtatókról is. Hangsúlyozta, hogy a jövőben csak kétoldalas nyomtatókat érdemes beszerezni, mivel ezek gazdaságosabbak. Említést érdemlő tény az is, hogy a papírárak jelentősen növekedtek.

Az elhangzott tájékoztató végki-csengése a következő:

4

A szövetség anyagi és erkölcsi lehetőségeit figyelembe véve támogasson minden magyar vakügyi számítástechnikai fejlesztést.

A lényeg az, hogy a vak ember életét könnyítse és szolgálja a számítástechnika.

Kuminka Györgyné emlékeztetett arra, hogy a számítástechnikát illetően az elnökség már hozott egy határozatot, melynek lényege megegyezik dr. Hohl konklúziójával. Ezt a korábbi határozatot most ismételten megerősítette az elnökség.

A számítástechnikáról szóló tájékoztatást követően ugyancsak dr. Hohl József beszámolt az 1991. szeptember 9—12-e között Madridban tartott VI. Mozgás-konferenciáról. A beszámoló előzetesen írásban is elkészült. Az igen terjedelmes és tartalmas tájékoztató —némi átdolgozás után— a Vakok Világa hasábjain is közlésre kerül.

A harmadik napirendi pont előadója Csengeri József alelnök volt. A megyei szervezetek és a helyi önkormányzatok kapcsolatainak alakulásáról szólt.

Az elhangzottak röviden a következőképpen foglalhatók össze:

Az előzetes várakozással ellentétben, az önkormányzatokkal sokoldalú, hasznos kapcsolatok épültek ki. A születendő demokrácia eredményeként ma már nemcsak a megyei szervezetek keresik meg az önkormányzatokat különböző kérelmeikkel, hanem az önkormányzatok is keresik a kapcsolatot a megyei szervezetekkel.

Egy-egy, a vakügyet érintő kérdés megtárgyalásához számítnak a megyei szervezet vezetőinek részvételére, ismeretére, információira.

Sok-sok példával igazolható, hogy harmónikus kapcsolatok jöttek létre. (Lakáskiutalás, a megyei szervezetek helyiség bérleti díjai, anyagi erőforrások biztosítása, stb).

A főtitkár hozzászólásában leszögezte, hogy az önkormányzatoknak nem a megyei szervezetek működtetési költségeit kell biztosítaniuk, hanem az egyesületi életet kell támogatniuk.

A megyei szervezetek és az önkormányzatok kapcsolatfelvételét illetően az alábbi állásfoglalás született:

A megyei szervezetek kapjanak egy olyan körlevelet, amelyben felhívjuk a figyelmüket arra, hogy: a továbbiakban is a kapcsolatok ápolására kell törekedni az önkormányzatokkal, valamint annak tudatosítására, hogy az önkormányzatoknak a megyei szervezetek egyesületi életének biztosításához, illetve a tagok támogatásához kell elsősorban segítséget nyújtaniuk.

Végezetül a bejelentések következtek:

- Ez év őszén Prágában konferenciát tartanak a kapcsolatfelvétel témájáról. Ezen részt kívánunk venni, de a részvételhez szükséges valutafedezetet elő kell teremtenünk.
- A készülőben lévő Vak költők antológiája c. kötet nyomdai költségeire több árajánlatot kaptunk. Az árajánlatok tüzetes áttekintése után szüle-

tik döntés.

- A Borsod—Abaúj—Zemplén megyei Szervezet helyiség problémája megoldódott. A miskolci

székházban maradhat a szervezet.

- A szövetség gépkocsija öt éves. Igyekszünk megkeresni a legelőnyösebb ajánlatot ahhoz, hogy részletre új gépkocsit szerezhessünk be. A régit a Vakvezető Kutya-képző Iskola kapja.
- A szövetség főállású dolgozói tízezer forint, a megyei titkárok pedig ötezer forint értékben két éves időtartamra munkaruhát kapnak az ellátmány terhére.
A vak dolgozókra eső összeget nem az ellátmányból, hanem a szabad felhasználású adományszámláról kívánjuk fizetni.
- A Világ Világossága Alapítvány szervezésében a látássérült gyer-

mekek neveléséről konferenciát tartanak 1992 február 18-án.

- Helyreigazítást kérünk a Népszavában a költségvetésünket érintő cikk téves közlése miatt.
- A közeljövőben egy belorusz küldöttség látogat el hozzánk, tavalyi minszki látogatásunk viszonzásául.
- A WBU novemberben Kairóban tartandó közgyűlésére (a WBU Alapszabálya szerint előírt két nemzeti küldött) az elnök és a főtitkár utazik. Kísérőikről maguk gondoskodnak.
- A Tolna megyei Szervezet elnöksége úgy döntött, hogy a Schönweitz Józseffel kapcsolatban felmerült problémák megoldására a választások májusra történő előrehozatalával kíván élni.

A tanácskozás az elnöki zárszóval fejeződött be.

KÖZLEMÉNY

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége az Országos Reuma és Fiziotherápiás Intézettel közösen az 1992—93-as tanévben gyógymasször tanfolyamot indít. Felhívjuk tagtársaink figyelmét, hogy a gyógymasszörképző tanfolyamra jelentkezni a megyei szervezeteknél rendszeresített

jelentkezési lapon lehet 1992. március 31-ig.

A jelentkezés feltételei:

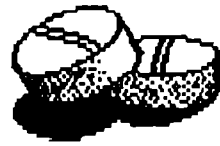
- > Betöltött 17. életév,
- > Érettségi, vagy jó eredménnyel elvégzett általános iskolai végzettség.

A jelentkezőket a felvétel időpontjáról személyesen értesítjük.

Jogszabályváltozásokról

1. A közgyógyellátásról (125/1991. (IX. 29.) kormányrendelet.

A közgyógyellátásra jogosult térítésmentesen részesül gyógyászati segédeszközben és külön jogszabályban meghatározott gyógyszerekben. A jogszabály a jogosultságot alanyi jogon és méltányosságból megállapíthatóan különbözteti meg. Méltányosságból megállapítható annak a közgyógyellátásra jogosultsága, aki nem kielégítő egészségi állapotú és nehéz szociális helyzetben van. Így különösen a nyugdíjkorhatárnál magasabb életkorú személynek, annak, akinek jövedelme a saját jogú öregségi nyugdíjminimumot nem éri el, három, vagy több kiskorú gyermeket nevelő nagycsaládos, továbbá a gyermekét egyedül nevelő szülőnek, ha gyógyszerköltsége (gyógyászati segédeszköz költsége) olyan magas, hogy saját, illetve egy közös háztartásban élő gyermekei egészségi állapota miatt megélhetésük tartós veszélyeztetése nélkül költségeit fedezni nem tudja. A méltányosságból kiállított közgyógyellátási igazolvány a jogosultság fennálltaig, vagy visszavonásáig, de legfeljebb 1 évig érvényes. A méltányosságból kiállított vagy újra érvényesített igazol-

vány után a helyi önkormányzat a társadalombiztosítási szervnek a rendszeres szociális segély legnagyobb havi összegének 25 százaléka mértékű térítési díjat fizet (1 300 Ft). A jogszabály a közgyógyellátásra alanyi jogon jogosultak körét bővíti, amennyiben a rendszeres szociális segélyben részesülő, a pénzellátásban részesülő hadigondozott, a sorkatonai családi segélyben részesülő, a központi szociális segélyben részesülő házastársa, élettársa és kiskorú gyermeke részére is kiállítani rendeli az igazolványt. Közgyógyellátásra alanyi jogon jogosultak:

- Az ideiglenesen beutalt intézeti elhelyezett, az intézeti és állami nevelt kiskorú
- Rendszeres szociális segélyben részesülő
- Pénzellátásban részesülő hadigondozott
- A sorkatonai családi segélyben részesülő
- A központi szociális segélyben részesülő
- Rokkantsági járadékos
- Aki az 1. és 2. csoportbeli rokkantsága alapján részesül nyugellátásban, baleseti nyugellátásban
- Aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül.

A szociális otthoni, intézeti elhelyezettnek az elhelyezés időtartamára közgyógyellátási jogosultsága szünetel. A

közgyógyellátási igazolványt az állandó lakóhely szerint illetékes helyi önkormányzat jegyzője állítja ki. Az alanyi jogon járó jogosultságról a jegyzőt a já-

radék, a nyugellátás, illetőleg a családi pótlék folyósítása tárgyában döntő társadalombiztosítási szerv értesíti. A méltányosságból közgyógyellátásra jogosult egészségi állapotáról, gyógyszer és gyógyászati segédeszköz igényének hozzávetőleges térítési díjáról a helyi önkormányzati testületet, (döntésre jogosult szerv) a közgyógyellátásra jogosult körzeti vagy kezelőorvosa értesíti. A közgyógyellátási igazolványt a jogosult kezelőorvosának köteles bemutatni, aki annak sorszámát az orvosi vényre felírja. Ennek elmaradása esetén a gyógyszert, gyógyászati segédeszközt kiadó személy az igazolvány felmutatása után pótlólag a vényre rávezetheti. A közgyógyellátásra jogosult köteles a jegyzőnek nyolc napon belül bejelenteni az igazolvány elvesztésének vagy megsemmisülésének tényét, továbbá a jogosultsági feltételekben bekövetkezett változást. A jogosult számára kizárólag személyes szükségletének kielégítéséhez szükséges gyógyszer, gyógyászati segédeszköz rendelhető.

2. A Magyar Televízió műsora vételének előfizetési díjáról (33/1991. (XII. 18.) PM rendelet)

A televíziókészülékek előfizetési díja havi 250 forint.

7

Díjfizetésre kötelezettek:

- ⤵ Természetes személy
- ⤵ Jogi személy
- ⤵ Jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, együttesen előfizetők, ha a Magyar Televízió műsorának vételére alkalmas készüléket használnak.

Havi 250 forint előfizetési díjat kell fizetnie annak az előfizetőnek, aki televíziókészülékek forgalmazásával, bemutatásával, javításával (üzemegységként egy televíziókészülék után), továbbá, aki kölcsönzéssel (készüléként) foglalkozik. A jogszabály tárgyi és alanyi mentességet biztosít. Így a tárgyi mentesség körében az előfizetési díj alól mentesek a természetes személlyel (használó) egy közös háztartásban élők második, illetve további televíziókészülékei, a bérelt, a próbára átvett (legfeljebb 15 nap) készülékek, a kábeltelevízió hálózat üzemeltetői, az ország területén legfeljebb 30 napot tartózkodó külföldi állampolgárok, a nemzetközi szerződés alapján díjfizetési mentességet élvezők, zártláncú televíziós rendszerben, monitorként üzemeltetett tévékészülékek. Az alanyi mentesség körében a tévékészülékek előfizetési díjának megfizetése alól mentesek:

- ⤵ Az egyedül élő hetven éven felüli személyek
- ⤵ Az önálló háztartásban élő hetven éven felüli házaspárok, illetve élettársak
- ⤵ Az a hetven éven felüli személy, aki vele közös háztartásban élő jövedelemmel, keresettel nem

8

rendelkező közeli hozzátartozója eltartásáról gondoskodik

➤ A százszázalékos hadirokkantak

➤ A súlyosan látás- és hallássérültek

➤ Az 1. és 2. kategóriás rokkantak.

A díjfizetési kötelezettség a televíziókészülék használatba vételét követő hónap első napján kezdődik és a használat megszűnésének hónapja utolsó napjáig áll fenn. Az előfizetési díjat a kötelezett minden második hónap 25. napjáig a díjbeszedő útján köteles megfizetni. Azt, aki vállalja, hogy az előfizetési díjat egy évre előre egy összegben kifizeti, egyhavi előfizetési díjkedvezmény illeti meg. Ha a díjfizetésre kötelezettek a bejelentési, illetve díjfizetési kötelezettségnek nem tesznek eleget, a díjat egyszeri 10 000 Ft pótdíjjal kötelesek megfizetni. Az igényjogosultság elbírálása szempontjából súlyosan látás vagy hallássérültre a 6/1971. (XI. 30.) EüM. sz. rendelet mellékletében foglalt és a 15/1990. (IV. 23.) SzEM rendeletben foglalt szabályok az irányadók. (A jogszabály az 1991. évi III. 2-i pénzügyminiszteri rendeletet kiterjesztette a személyi járadékosok körére.)

3. Szociális otthonokban és szociális intézetekben fizetendő térítési díjakról.

(170/1991. (XII. 27. kormányrendelet)

A kormányrendelet a Népjóléti Minisztérium által fenntartott, valamint

az önkormányzati tulajdonban lévő szociális otthonokban és intézetekben fizetendő térítési díjakról szól. Az új térítési díj 1992. június 1-től esedékes. A

szociális otthonban, intézetben térítési díjat kell fizetni. Ingyenes ellátásban részesül az a gondozott, akinek tartásra képes hozzátartozója, illetve eltartója nincs. Szociális otthonban a térítési díj alapja a mindenkori saját jogú öregségi nyugdíj legkisebb összege (5 200 Ft.)

Szociális intézetben a fizetendő térítési díj alapja a magasabb összegű családi pótlék mindenkori összege (jelenleg 2 570 Ft.).

A szociális otthon adottságait figyelembe véve (pl. komfortfokozat) annak tulajdonosa a térítési díj alapjának megállapításánál legfeljebb 50 százalékban eltérhet.

Tekintettel arra, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő emeltszintű szociális otthonban és gondozóházban a tulajdonos a térítési díjat szabadon állapítja meg, ezért az ilyen intézménybe történő beutaláskor a térítési díj mellett egyszeri hozzájárulást is kérhet.

Fizetendő térítési díjra kötelezettek:

- A gondozott
- Ha a gondozott a térítési díj megfizetésére nem képes, úgy annak házastársa, gyermeke, vagy a gondozott szülője
- Több egy sorban kötelezhető hozzátartozó esetén (pl. több gyermek) arányosan a kötelezettek vagyoni viszonyaira tekintettel kell megállapítani a térítési díjat.

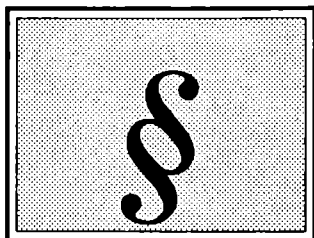
Szociális otthonba, intézetbe történő beutalásról határozattal kérelemre a települési önkormányzat jegyzője dönt és a kérelmezőt a szociális otthonra meg-

állapított havi térítési díj megfizetésére kötelezi. A térítési díj megállapítása szempontjából jövedelemként az alábbiak vehetők figyelembe:

- Munkabér
- Táppénz
- Nyugdíj, baleseti nyugdíj
- Nyudíjjal együtt folyósított kiegészítések
- Rendszeres szociális járadék (és minden egyéb nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátás)
- Tartásdíj
- Szerződésből járó rendszeres jövedelem (pl. bérlet, haszonbérlet)
- Családi pótlék (ha a gondozottra tekintettel folyósítják)
- Minden egyéb, ami a személyi jövedelemadóról szóló jogszabály alapján jövedelemnek minősül.

A 6/1971 (XI. 30.) EüM sz. rendeletben, valamint az 1992. évi XC törvényben foglaltak szerint a vakok személyi járadéka nem tekinthető a fizetendő térítési díj megállapításánál jövedelemként. A térítési díj megállapításánál a gondozott rendszeres havi jövedelméből a térítési díjalap (5 200 Ft — 2 570 Ft) harminc százaléka, a gondozott szociális otthonon belüli

foglalkoztatásából származó munkajuttalom, a gondozott (intézeti gondozott) tanulmányi ösztöndíja figyel-

men kívül marad. A szociális otthonba (kivéve az elmebetegek otthonát) és intézetbe ideiglenesen beutalt gondozott rendszeres szociális segélyét, a vakok rendszeres szociális segélyét, valamint személyi járadékát (feltéve, ha ez kizárólagos jövedelme) az ideiglenes beutalás időtartamára is folyósítani kell. A térítési díjalap tizenöt százaléka mértékéig az ingyenes ellátásban részesül gondozottnak, továbbá azon gondozott részére, aki helyett a térítési díjat más fizeti (tartásra kötelezett hozzátartozó), zsebpénz jár. A zsebpénz a gondozott személyes szükségleteinek kielégítését szolgálja. Szociális otthonból való eltávozás esetén (az intézet vezetőjének engedélyére) a legalább egybefüggően hat napot meghaladó távollét időtartamára kifizetendő térítési díj húsz százalékat kell megfizetni. A felnőttkorban megvakultak rehabilitációját biztosító intézményben az önálló életre való felkészítés idején a gondozottak csak az ételmezési költség megfizetésére kötelesek. Nem kell térítési díjat fizetni a látás- és mozgássérültek intézetében a hivatalos iskolai szünet alatti távollét idejére. A mindenkor érvényben lévő normák alapján a térítési díjat csökkenteni kell, ha a gondozott az intézeti étkezést nem veszi igénybe. A jogerősen megállapított térítési díjat a szociális otthonba történő beköltözés napjától havonként a tárgy hónap tizedik napjáig kell befizetni. A díjhátralékosok esetén a szociális otthon vezetőjének negyedévenként írásban fel kell hívnia a fizetésre kötelezetteket a térítési díj megfizetésére, azt követően a behajtásról intézkednie kell. ● ● ●

10

F E L H Í V Á S

Hogy súlya legyen a szónak, 1992-ben is folytatjuk általános műveltségi játéksorozatunkat a MGVYOSZ tagjainak.

Mit adunk:

- ➔ Új formába öltöztetett régi színvonalú tartalmat.
- ➔ Tavasszal elődöntőkön, ősszel a döntőn örömteli találkozási alkalmakat.
- ➔ Hasznos ismereteket, önfeledt kapcsolódást a közönségnek is.
- ➔ A szövetség 20 000 forintos első díját és egyéb jutalmait.

Mit kérünk:

- Öt fős csapatok jelentkezését 1992 március 15-ig, Rózsa Dezső postacímén: 4027 Debrecen, Dózsa György u. 10. II.em.12.
- A régi arcok mosolyát és új kíváncsiskodók érdeklődését a 06-52-11400-as telefonszámon.
- Együttműködést az előkészületek és a játék során.
- Lelkesedést és jókedvet.

Aki velünk tart, tapasztalhatja: Súlya van már a szónak! A játék szervezői:

Dr. Baranyiné Miks Mária, Rózsa Dezső

FELHÍVÁS IRODALMI PÁLYÁZATRA

A korábbi évek hagyományainak megfelelően a Kulturális Osztály irodalmi pályázatát hirdet. Mottójául Joseph von Eichendorff Varázsvessző c. költeményét választottuk:

*Dal szunnyad minden dologban,
álmodozva egyre vár,
s a világ kezd dalba nyomban,
csak varázsigét találj.*

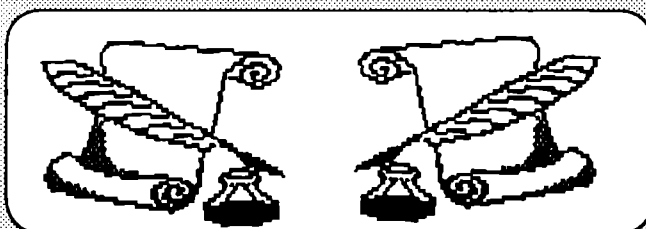
Verseket, rövid novellákat várunk pontírással, vagy írógéppel írva, legfeljebb 5 gépelt oldal terjedelemben. Beérkezési határidő: 1992. augusztus 20.

A pályázat jelíges, a pályázó nevét és címét zárt borítékban tegye a pályamű mellé. A jelíget írják rá a borítékra is!

A beérkezett műveket szakember fogja elbírálni, a legjobb alkotásokat díjazzuk.

A pályaműveket Hídvégi Andreához, a kulturális előadóhoz juttassák el.

Minden érdeklődő tagtársunknak jó munkát kívánunk.

Dr. Vértés László

Látáskutatásért Nobel-díj

Alfred Nobel alapítására 1901-től osztják ki a Nobel-díjat; hogy az arra érdemeseknek-e, vagy sem, ez örök vitatéma. Talán ennél is gyakoribb kritika, hogy számos arra méltó egyéniség nem nyerte el soha a díjat. Ez utóbbiak közül néhány: Freud, Jung, Wassermann, Tolsztoj, Gorkij, Korányi Sándor, Németh László. S aki még részesülhet a díjban: Sütő András. Reméljük, kívánjuk.

Az a munkacsoport, amely szemészeti vonatkozású kutatásaiért kapott Nobel-díjat, éppen 25 évvel ezelőtt, 1967-ben vette át a kitüntetést. Emlékezzünk az évfordulón ezen kutatócsoport tagjaira.

Ragnar Arthur Granit 1900 október 30-ikán született Finnországban, Helsingeben; svéd nemzetiségű volt. 1927-ben szerzett orvosi diplomája már második felsőfokú végzettségét igazolta. 1940-től a Carolina Intézetbe hívták meg, 1967-ben vonul nyugalomba. A látóideg élettanával foglalkozott.

Haldan Kaffer Hartline 1903. december 22-ikén született az Amerikai Egyesült Államokban, Bloomsburgban. 1923-ban természettudományi doktor lett. Akadémikus. Tanulmányutakat tett Európában. A látásérzékelés, a látóideg kutatása volt fő szakterülete.

Georg Wald 1906. november 18-ikán született New Yorkban, szülei Lengyelországból vándoroltak ki Amerikába. Természettudományi és bölcsészeti

diplomát szerzett. A világon elsőként mutatta ki a retinán az A-vitamint. Akadémikus. A látás molekuláris alapjairól írt értekezést.

Az 1967-ben Nobel-díjjal kitüntetett három tudós egyike sem szemész. Mindhárman az alaptudományok (élettan, biofizika, biológia) kutatói. Az egyik tudós a látási alkalmazkodóképességet, a másik az anatómiai alapokat, a harmadik pedig a látási alapfolyamatokat vizsgálta. Tevékenységük óriási gyakorlati jelentőségű; gondoljunk csak a szürkületi vakság és az A-vitamin összefüggésére, a színlátás zavaraira, a színtévesztésre.

Az érdeklődőknek három olyan mű ajánlható, melyekből további részletes felvilágosításokat kaphatnak:

Dr. Fóti Mihály: Az orvostudomány és az élettan Nobel-díjasai, 1901—1973. (Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1975).

A Nobel-díjasok kislexikona. (Vészits Ferencné szerkesztésében, Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1985.)

Az 1967. évi Nobel-díjasok. (Orvosi Hetilap, 1968. 109. évfolyam, 315-ik oldal.)

A Nobel-békedíj plakettje

VAK KÖLTŐK VERSEI

Juhász Imre
Fénylő biztatások

Mint befalazott börtöncella ablak
Mely mögött az éj sötét szárnya lebben;
Ez lett belőlem,
Mégsem vagyok foglya a vak-világnak
És nem érzem, hogy az élet csak átok,
Mert a holnap reményein át
Felém ragyognak fénylő biztatások
És vezetnek az úton a célig.
Könnyelműség lenne lemondani
A holnapról mely szívemben fénylik,
Nehéz sors ez, néha földre gyűr
De nekem is vannak álmaim...
Álmomban látom, hogy színes a hajnal;
Látom, hogy a harmatos réten
Leány fut át kipirult arccal;
Virágot szed és nekem hozza.
Ilyenkor mindig fáj az ébredés,
Mert az a sok, szép, színes álom
Nekem hazugság,
Az már többé nem az én világom.
De ha a napfény az arcomra hull
És bőrömön érzem
Áldó melegét,
Szeretném elűzni az árnyakat
És reszkető kézzel megsimogatni
A fényt, mint egykor a régi kedvest.
Én meghallom a fény hívó szavát
S megyek, mert tágas mezőkre csábít;

Nekem az erő, ami éltet
Az a fény, ami másnak világít.
Nem félek, mert reményeimet
Nem takarja a holnap árnya
Ha sújt az élet s földre roskadok
Fölemel sorsom sötét madara
S velem végtelen magasra szárnyal,
Körülem a földig lehajlik
És megtelik fénylő biztatással
Fölöttem az ég kék harangja.

Bemutatkozik Vad Zsigmond sorstársunk

Nem születtem irodalmárnak. Sokaknak nem mond semmit sem az a név: Vad Zsigmond, ezért szeretnék most bemutatkozni a Kedves Olvasóknak.

Egy Békés megyei nagyközségben, Dévaványán, születtem 1966. október 1-én, az egyik —átlagos életvitelű— vidéki család második gyermekeként. Az általános iskolát helyben végeztem el, majd Kisújszállásra mentem, hogy elvégezzem a közgazdasági szakközépiskola számviteli szakát, mivel szerettem volna közgazdász lenni. Sajnos erről a pályáról hamarosan eltanácsoltak, leszázalékoltak látássérülésem miatt. Ezek után (20 évesen) nyugdíjas

éveimet kezdtem tengetni, de nem adtam fel: új pálya után kezdtem nézni.

Hosszasan kanyargó úton jutottam el az irodalomhoz, majd azon belül a költészethez, ahol hamarosan egy nehéz, új munkához kezdtem: megpróbáltam bizonyítani, hogy a költészetben mindent ki lehet fejezni, meg lehet írni két sorban, mely soroknak (hogy picit nehezebb legyen) mindig rímelniük kell!

Két éve fogtam hozzá ehhez a munkához és most eljutottam oda, hogy sikerült (némi támogatással) magánkiadásban megjelentetnem az első kötetem „Fénytelen csillag” címmel.

Az utóbbi hetekben hozzákezdtem egy új feladathoz is: lehetőségeimhez mérten, igyekszem felkutatni és segíteni az irodalommal foglalkozó sors társakat, csak az a baj, hogy kis pénzek mindig kis lehetőségeket adnak, de én örök bizakodó vagyok...

Köszönöm, hogy meghallgattak, és azt kívánom Önöknek: még nagyon sokáig olvassák műveimet!

Reméljük, hogy ez a rövid bemutatkozás felkeltette az Önök érdeklődését Vad Zsigmond iránt, s örömmel veszik „ízeltőül” az alábbi csokrot a fiatal szerzőtől.

Felhívjuk arra is figyelmüket, hogy a „Fénytelen csillag” című kötet a MGYOSZ Budapest- és Pest, valamint Békés megyei szervezeteinél megvásárolható. Az utóbbi szervezet 130 forint megküldése esetén postai

úton is eljuttatja a kötetet a megrendelőnek.

Ne feledjék, hogy a kötet megvásárlásával egyúttal a tehetséges fiatalember munkásságát is támogatják!

a szerkesztőség

13

Vad Zsigmond versei

①

Az lett a sorsom, hogy írok, írok,
és ha nem jó, jönnek a rádiók.

②

Mindig lecsap a háború ostora;
békétlenség van, és béke soha!?

③

Ismerősen lebben az égre a hajad;
végre itt vagy, végre.

④

Kis penészes kocsmá bűzlik az utcában,
De mindig vannak húszan, huszonhárman.

⑤

Fogyókúráznak: buták, szamarak;
az agyuk fogyott el leghamarabb.

⑥

A fejed megtömik, és már hiszed,
mert az is kész csoda, ha elviszed.

⑦

Művészeted akkor lesz elég,
ha az ég is letérdel eléd!

Szabó Lajos sorstárs felhívása

Szabó Lajos vagyok, 44 éves rokkantnyugdíjas. A látásomat 1963-ban veszítettem el, gyuttacs robbanás következtében. Ettől az időtől fogva tartanak nyilván, mint a szövetség látássérült tagját.

1992. január 1-től társadalmi munkában az időnként felmerülő közlekedési ügyeket szeretném intézni a szövetség keretében.

Segíteni kívánok abban, hogy a közlekedésben jelenleg uralkodó kaotikus állapot némileg

normalizálódjon és helyzetünk javuljon.

Minden kedves sorstársamat ezúton tájékoztatom, hogy minden hónap második és negyedik keddi napján délután 14—18 óra között a Budapest- és Pest megyei szervezetnél kereshetnek fel problémáikkal. Ugyanitt üzenetet is hagyhatnak számomra.

Szeretettel várom az érdeklődőket, valamint azokat, akik úgy érzik, hogy együttes erővel orvosolhatnánk közlekedési gondjainkat.

A MÁV új menetjegy díjszabása

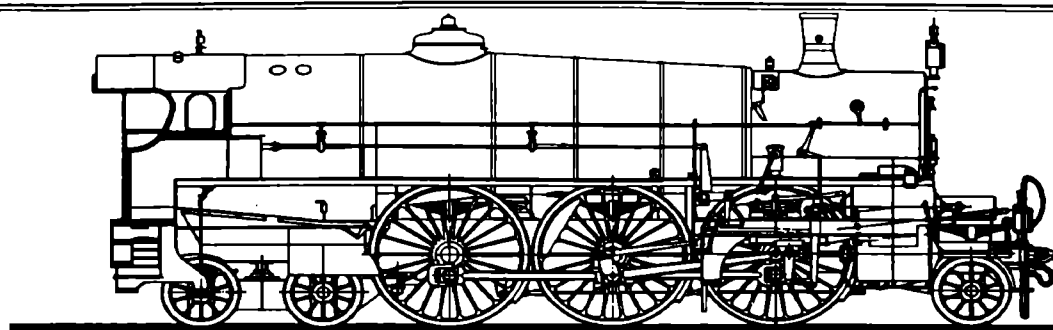
Km.	Teljesárú menetdíjak egy útra		90%-os mérséklésű menetdíjak egy útra	
	Bármely vonat		Bármely vonat	
	2. kocsiosztályon	1. kocsiosztályon	2. kocsiosztályon	1. kocsiosztályon
10	20	30	2	3
20	40	60	4	6
30	60	90	6	9
40	80	120	8	12
50	100	150	10	15
60	128	192	13	20
70	156	234	16	24

A MÁV új menetjegy díjszabása

Km.	Teljesárú menetdíjak egy útra		90%-os mérséklésű menetdíjak egy útra	
	Bármely vonat		Bármely vonat	
	2. kocsiosztályon	2. kocsiosztályon	2. kocsiosztályon	2. kocsiosztályon
80	184	276	18	27
90	212	318	21	32
100	240	360	24	36
120	288	432	29	44
140	336	504	34	51
160	384	576	38	57
180	432	648	43	65
200	480	720	48	72
220	520	780	52	78
240	560	840	56	84
260	600	900	60	90
280	640	960	64	96
300	680	1020	68	102
350	730	1095	73	110
400	780	1170	78	117
450	830	1245	83	125
500	880	1320	88	132
550	930	1395	93	140
600	980	1470	98	147
650	1030	1545	103	153
700	1080	1620	108	162

A vakok olvasási lehetőségei I. rész

(Megjelent a Könyvtáros c. folyóiratban)

Mottó: „Ha másként is érzékelünk jelenségeket, egyazon világban élünk”.

A vadállatok természetes környezetükben igen rövid idő alatt elpusztulnak, ha valamely érzékszervük felmondja a szolgálatot. A szaglásától megfosztott róka éppúgy életképtelen, mint a mozgásképtelenné tett nyúl. Az ember a természet egyetlen olyan teremtménye, mely *(társadalmi mivoltát érvényesítve)* sikerrel küzdheti le az érzékszervei bármelyikének elvesztése miatt elé tornyosuló akadályokat. Ez az embert próbára tevő, de a sikert is magában rejtő küzdelem vár minden látásától megfosztott emberre és környezetére. A vak embert az úgynevezett európai kultúrkör kialakulása óta néha már-már misztikus aura veszi körül. Gondoljunk itt például a bibliai agg Simeonra, a híres ógörög jósrá, Theireziászra, vagy az igazság latin istennőjére, Iustitiára. Bennük megvolt a földi hívságoktól mentes, a mindennapok zaklatottságától független, csupán a lényegi dolgokra való figye-

lés isteni képessége. Ez a misztikus felhang igen sokáig meghatározta a látók és a vakok egymás közötti kapcsolatát, sőt ma is hat.

Ez egyfelől a többi testi fogyatékoshoz képest magasabb szintű toleranciát, néha segítőkészséget is eredményez a látók részéről a vakokkal szemben, másfelől viszont fokozottan erősítette — erősíti a nem látók elkülönültségét. Ez indokolja a velük való külön, sajátosságaikat hangsúlyozottan figyelembe vevő foglalkozást.

A történelem folyamán a vak ember megítélése jelentős változásokon ment át. Az ókorban a spártai modell alkalmazása *(a testükben, szellemükben sérült gyermekeknek a Taigetoszról való letaszítása)* meglehetősen általános és elfogadott volt. A középkorban, a kereszténység uralkodó eszmévé válásával a vakok társadalmi helyzete is megváltozott. A társadalom a krisztusi szeretettől indítva befogadta tagjai közé a látásuktól megfosztott embereket is, de ez jobbára még csak részvétben és a legalapvetőbb, nélkülözhetetlen életfeltételek biztosításában testesült meg.

A vakok valódi társadalmi integrációja *(mint elérendő cél)* csak a felvilágosodás eszmerendszerében fogalmazódott meg. S csak napjainkban jutottunk el oda, hogy egyes fejlett kö-

zösségi tudattal rendelkező társadalmakban (így pl. a skandináv államokban) már nem az a megfogalmazott feladat, hogy az ál-

talánostól eltérő sajátosságokkal bíró embereket elkülönült csoportonként segítsék, hanem az, hogy a „tipikusak” és az „eltérők” folyamatos, mind teljesebb körű együttthaladását tegyék lehetővé. Ennek egyik jellemző példája, hogy Észak-Európában számos olyan iskola működik, melyekben a vak és látó gyermekek az első osztálytól kezdve együtt tanulják meg a közösen is feldolgozható tananyagot.

Társadalmi helyzet — információs rendszer és látáshiány

Az a látó ember, aki kísérletet tesz arra, hogy akárcsak egy-két órára is csukott szemmel éljen, igen rövid időn belül nem csupán „térzavarodott” lesz, elveszíti tájékozódási képességét, mozgásában összehangolatlaná válik, hanem inkább előbb, mint később kitör rajta a klausztofóbia, a bezártság érzetének pánikhangulata is. A külvilággal fenntartott kapcsolatában nem csupán beszűkül információs rendszere, elveszít egy alapvető ingerülettovábbító csatornát (így bizonyos ismeretektől elszigetelődik), de kénytelen mindezen felül még átélni az ebből a helyzetből keletkező, a társadalom és közte fellépő kommunikációs zavarokat is.

Vajon hogyan, s mennyiben pótolható e (hétköznapijaink talán legalapvetőbb) információs rendszerének elvesztése? Mennyire kell lemondaniuk a vak embereknek a vizuális úton be nem szerezhető, de alapvetően, vagy szinte kizárólagosan csak így megjelenő információkról? Mint majd talán ki is tűnik a cikkből, ami a címben a legképtelenebb szópárosításnak tetszik, az a valóságban (irracionalitásával egyetemben) a legtermészetesebb, a hétköznapiakban is tapasztalható gyakorlat.

Magyarországon az 1980-as években hozzávetőlegesen 130 ezer vak és látássérült ember él közöttünk. Közülük megközelítően 30 ezer még fényt sem képes érzékelni, őket állandóan a teljes és megbonthatatlan sötétség veszi körül. A többiek alig, vagy gyengénlátók. Az első kategóriába a fényérzékelők, a nagytárgy-látók és az ujjolvasók tartoznak, akik az éplátásnak legfeljebb 10 %-ával rendelkeznek. Ez a fennmaradt észlelési képesség nagy segítség számukra a mozgásban, a tájékozódásban (mivel bizonyos határok között még a mozgó tárgyak azonosítására is képesek), de mindez kevés a síkirás- és olvasás elsajátításához, így azt információs forrásként igénybe venni nem tudják.

A második csoportba azok tartoznak, akik speciális körülmények között el tudják olvasni akár a normál írást is, mert szemüveggel korrigált látásélességük a teljes látás egytizede

18

és egyharmada között van. Sajnos, az utóbbi csoportba tartozók a százezer látássérült között erős kisebbségben vannak.

A három csoport jellegzetes különbözőségét összemosisni, vagy akár figyelmen kívül hagyni a legkevésbé sem lenne célszerű. Azonban mindannyiunkra igaz, hogy a vakok, az alig- vagy gyengénlátók a társadalmi gyakorlatától alapvetően eltérő életmódra kényszerülnek, ami egyúttal életük és kapcsolatrendszerük beszűkülésével is együtt jár. Vizuális érzékelési képességének elvesztése a nem látó, vagy látássérült ember számára ki nem kerülhető, bizonyos értelemben rá kívülről kényszerített társadalmi státuszt is eredményez. E kényszer sorscsapásként való, tragikus megítélése, illetve ennek az érzésnek a folyamatos felszínen tartása igen veszélyes bezártságérzést képes teremteni. A látásától megfosztott könnyen bizonytalanná válhat létszemléletében, kialakulhat és eluralkodhat életvezetésében az önállótlanág. Személyiségjegyei közül előtérbe kerülhet, hangsúlyossá válhat az egyébként mindenkiben kisebb-nagyobb mértékben, vagy időszakosan jelenlévő, illetve felszínre kerülő önbizalom hiány, passzivitás, a visszahúzó iránti igény. Vagy ezeknek éppen az ellenkezője: az indulatos, agresszív, túlzottan önérvenyesítő magatartás uralkodik el az egyéniség egészén. De talán leginkább az introverzió, az én központúvá

válás az, ami ellen a vak embernek és környezetének a leginkább küzdenie kell.

A látáshiánnyal természetesen

együttjáró csapdák és tévutak elkerülésének legjobb módja a vakság tényének elfogadása. Csak így képzelhető el, hogy a nemlátó ember megőrizze személyiségének épségét. Csak így tudja magát függetlenné tenni a vakság állandó *(ki nem érdemelt)* tragikumának keserűségétől. Ez annál inkább is fontos, mivel a látássérültek *(közülük is természetesen elsősorban a vakok)* kapcsolatteremtési lehetőségei erősen korlátozottak. Könnyen, modhatni természetes módon kerülhet előtérbe, rosszabb esetben válhat kizárólagossá az öngerjesztésen alapuló ingerteremtés. Ez egyfelől erősíti, majd egyre elviselhetetlenebbé teszi a prizonizációs, vagyis a börtönszerű bezártságból fakadó érzésvilágot, másfelől azt egyre feloldhatatlannabbá teszi. Utolsó stációként véglegesen rögzülhet a vak ember társadalmi elszigeteltsége — a társadalmon kívül rekedtség státusába kerülés — közvetlen környezetétől, a tágabb külvilágtól, s végül önmagától is. Az eredmény pedig, bár beláthatatlan következményekkel jár az egyén számára, az odavezető út, s annak egyes állomásai előre láthatók.

Annak, hogy a vak embernek a látótól eltérő információs rendszerét érzékelni és értelmezni is tudjuk, valamint a látást helyettesíteni képes má-

sodlagos vizuális csatornák hasznosítását felerősíthessük, előbb tisztázni kell bizonyos, az érzékszervek rendszerével kapcsolatos

tévhiteket is.

Mindazokban, akiknek ép, teljes értékű a látási képességük, ha fölemlítjük a nemlátók hallási, tér- és hőérzékelési, vagy tapintási képességeit, olyan kifejezések tolnak föl, mint érzelemgazdag, irracionálisan túlérzékeny, szuper kifinomult, megmagyarázhatatlanul nagy felbontóképességű és hasonlók.

Ezzel szemben kísérletek sora bizonyította, hogy a hasonló *(az éppen igénybe nem vett érzékszervekre ható ingereket kiszűrő)* körülmények között a látók és a vakok eredményei nem térnek el szignifikánsan egymástól. Sőt, hazai kísérletek azt mutatták ki, hogy a vakok hallása általában gyengébb látótársaikénál, és több közöttük a nagyothalló is. Ugyanakkor azonban az is világossá vált a kísérletek során, hogy a vak serdülők a zajképekből többféle jelentést hordozó hangot szűrtek ki, mint látó társaik. A hallási beállítódásuk, az ez irányú koncentrációs és analízis képességük volt magasabb fokú látótársaikénál, nem pedig hallószervük érzékenysége.

Vagyis a vakok egyébként tagadhatatlanul jobb teljesítményét a hétköznapok során nem érzékszerveik ingerfelvevő képességének másságában, kifinomultabb mivoltában kell keresni. Az alapvető eltérés az ingerület, az

információk feldolgozásának szintjében mutatkozik meg. A különbség az ingereknek egy sajátos *(a látók számára csak különleges, stressz szerű körülmények között elérhető)* pszichés állapot teremtette jobb, mélyebb, sokrétűbb információvá alakításában, illetve azok sokoldalúbb elemzésében rejlik. Így a vakok esetében azt az eszközrendszert kell megtalálni, amivel az információk eljuttathatók a vételükre változatlanul képes tudathoz. E cikkben a sokféle és sokszínű lehetőség közül csupán a könyvtár által szolgáltatottakkal foglalkozunk.

A vizuális ingerek helyettesítésére képes információk bevitelének lehetőségei alapvetően függenek a látássérülés mértékétől. Az alig- és gyengénlátók esetében speciális eszközökkel és módszerekkel ugyan, de a látásra alapozva kell a vizuális ingerületi csatornát működtetni, a lehetőségek felső határáig. Az úgynevezett öregbetűs könyvek, melyekben a betűk mérete többszöröse a megszokottnak, alapvető segédeszközként működhetnének nagy hatásokkal, ha nem hiányoznának szinte teljesen a hazai eszköztárból. A vakok esetében azonban kizárólag az egyéb érzékszervekre, elsősorban a hallásra és a tapintásra kell hagyatkozni. Ez azért is reális, mivel maga az információ sokkal kevésbé kötődik egy-egy ingerülettovábbító csatornához, mint azt gondolnánk. A leginkább használható segédeszközök itt a kazetára olvasott ún. hangos könyvek, és a pont- vagy Braille-írással készült sajtótemékek.

KITEKINTŐ

A látó társadalomban bizonyítaniuk kell!

*(Megjelent a Hajdú—Bihari napló
1991. novemberi számában)*

*"Nem szabad minden kudarcot mellé
re szívní, hanem másnap tovább kell
menni..."*

Próbálja csak egy percre csukva tartani a szemét a kedves olvasó, és ezalatt ne hagyja félbe azt, amihez éppen hozzákezdett. Fél percnél nem fogja tovább bírni, minduntalan akadályba ütközik. Idegen lesz megszokott környezete, hirtelen felértékelődik a fül, a falakon, bútorokon tapogató kéz szerepe. Képzelve magát annak helyébe, akinek sose jár le az az egy perc, amit ön erre a furcsa játékra fordított. Nem járhat le, mert elveszítette legfőbb kincsét; a szeme világát.

* * * * *

Amikor megismertem a vakok szövetségének megyei titkárát, Csengery Józsefet és néhány munkatársát, meglepett a lendületük, az a tettvágy, ami bennük munkál.

Az elmúlt hetekben városunkban járt a szövetség elnökasszonya, Kuminka Györgyné, aki vakon szerzett két diplomát. Ő a Vakok Általános Iskolájának és Diákotthonának igazgatóhelyettese. Az igazgatónő, Helesfay

Katalin is vele utazott.

—A jelszó: nem feladni! — ez a vezérelvük a vakok iskolájában?

— Igen. Már csak azért is, mert ezek a gyerekek korán megszokják az önállóságot. Intézetünk bentlakásos. Óvodás koruktól nyolcadikos korukig élnek nálunk. Ugyanazok az örömeik, bánataik, mint a velük egykorú látó társaiké. Bár óriási törés elszakadni a családjuktól, mégsem hiszem, hogy ez kiheverhetetlen trauma lenne. A társak, barátok és a pedagógusok átsegítik őket ezen a nehéz időszakon — mondotta az igazgatóhelyettes.

— Milyenek a vak gyerekek?

— Én soha nem teszek különbséget — mondja Helesfay Katalin — a vak és a látó gyerekek között. A mi intézetünkben nevelkedők is éppen úgy tudnak mosolyogni, örülni, csintalankodni, néha bizony szemtelenkedni is, mint akármelyik iskolás. Hanem a jövőjükre nagyon tudatosan készülnek, mert felkészítjük őket: ha a mi védett közösségünkbe bekerülnek a látó társadalomba, akkor ott bizonyítaniuk kell!

— Milyen életesélye van Magyarországon egy vak gyereknek éppen ma, amikor egyre szűkebbek az álláskereső lehetőségei, és a munkanélküliség a hagyományos "vakos" foglalkozásukat is fenyegeti?

Helesfay Katalin: — A pályaválasztás súlyos gond. Bár értelmű, tehetséges gyermekeink folytathatják tanulmányaikat a középiskolában, már a látókkal együtt, — elhelyezkedésük egyre nehezebb. Pedig új lehetőségek nyílhatnának előttük: a számítástechnika, a nyelvtanulás. A hagyományos „vakos” szakmákon kívül (masször, telefonközpontos, kefekötő, zongorahangoló) igyekszünk újabb területeken próbálkozni. Ilyen a szövés, a gépírás.

— *Az intézetben zárt közösségben, szinte burokokban nőnek fel a gyerekek hasonló sorsú társaik között. Bár felkészítik őket arra, hogy egyszer majd bekerülnek a látók társadalmába, máris nagy megrázkódtatást jelenthet nekik, amikor erre majd sor kerül...*

H.K. — Komoly erőpróba beilleszkedni az új közösségbe. Ez a látó gyerekeket is megviseli. De ha a vak fiatal úgy fogadják: semmi különleges problémát nem okoz, hogy ő ott van, és ugyanúgy foglalkoznak vele, mint a többiekkel, akkor ő egy-kettőre megtalálja a helyét. Ha például középiskolába kerül, a jó osztályközösség és az ügyes pedagógus hihetetlenül megkönnyítheti számára az „életbe lépés” kezdeti időszakát.

— *Felkészültnek tartja-e a magyar pedagógustársadalmat arra, hogy az intézetből kikerülő vak gyerekeket fogadja és támogassa?*

H.K. — Azok a tanárok, szakoktatók, akik a középfokú intézményekben dolgoznak, nem kaptak olyan szakkép-

zést, amely eligazíthatná őket, hogyan foglalkozzanak egy vak gyerekkel. Jó lenne, ha már a főiskolákon, egyetemeken felkészítenék őket erre. Addig a pedagógusvéna, a pedagógusszív vezérli őket, ha fogyatékos gyerekekkel találkoznak.

— *Mit tapasztal, mennyire toleráns a társadalom a vakokkal?*

K.Gy-né: — Azok, akik jól rehabilitáltak, valóban megtanulták a választott szakmát és nyitott személyiségek, ritkán ütköznek akadályba. De nagyon sok múlik azon, hogy mi vakok hogyan közeledünk egy közösséghez, meg tudjuk-e fogalmazni igényeinket? Mert tudomásul kell vennünk: nem a látó társadalom van értünk, és nem is várhatjuk el, hogy mindenki pontosan tudja, miként kell viselkedni egy fogyatékos emberrel. A toleranciának először a vak emberben kell kialakulnia. Nem szabad minden kudarcot mellre szívní, hanem másnap tovább kell menni, újra próbálkozni.

— *Honnan táplálkozhat az az erő, ami a vakokat munkára, tette sarkallja, és nem hagyják el magukat, mint sok más fogyatékos ember?*

— Azt gondolom, elsősorban az életösztönből. Hiszen akinek egészséges a lelke, az élni, dolgozni, bizonyítani akar. Az eredményesség, a sikerélmény mindenkit újabb célok elérésére ösztönöz. De azt se fejedjük el, hogy Magyarországon a vakok összetartozásának, közösségbe való tömörülésének hagyományai vannak. A fogyatékosok első nagy szövetségét éppen a vakok alapították, 1918-ban. Az-

22

óta segítjük egymást, képviseljük egymás érdekeit. Hihetetlen erőt ad az az érzés, hogy az ember nincs egyedül: a bajban számíthat a többiekre.

Triton, az emberlelkű

(Megjelent a "Zsarú" c. újság 1992. januári számában)

Reggelenként csilingelésre ébrednek. Triton és gazdája munkába indul. Triton jelzőcsengővel mutatja az utat. Ez a busa fejű bernáthegyi kutya tévé- és rádiószár volt nemrég, amikor a fehér botról emlékeztek meg szerte a világon.

És nem véletlenül. Triton különleges egyéniség: aktív, fáradhatatlan, udvarias, tanulékony munkakutya. A neve Triton; görög—latin eredetű, embertörzsű és halfarkú tengeri isten az ókori görög mitológiában.

A gazda, Rithnovszky János 21 éves koráig látott. Láta szüleit, szülő-

„Úr és kutya” (Thomas Mann-tól „plagizálva”

földjét, Nagykátát, a ti-
roli Alpokat, de látta a
világháború borzalma-
it is. Szolgálattetele
közben érte a baleset,
ennek következtében
veszítette el szeme vi-
lágát, egyik karját és romlott meg
egyik füle hallása. Élete ennek ellené-
re teljes értékű, színes, tevékeny. Kö-
szönhető ez erős akaratának és a mel-
lette álló, őt segítő embereknek, és nem
utolsósorban intelligens vakvezető ku-
tyájának.

Rithnovszky János megvakult, de soha nem adta fel, teljes életre törekszik. Kuttyájával rendszeresen eljár munkahelyére. Egyedül közlekedik a budapesti utcák forgatagában, egyedül száll fel a metróra, a villamosra, az autóbuszra. Egyedül jár ki Csepelre, horgásztanyájára horgászni. Csak Triton segíti. Triton, aki gazdájától jól megtanulta a közlekedés alapszabályait, a járművekre fel- és leszállás szabályait. A vakvezető kutyaoknak belügyi rendelet engedélyezi: közterületeken is szabadon lehet engedni őket. Így ismerkedhetett meg Triton is igazán környezetével, a járművekkel, különféle szagokkal, emberekkel, kuttyákkal. A hétköznapi közlekedésben azonban nem volt könnyű ezt a rendeletet megértetni a járókelőkkel, de a rendőrökkel sem. Ugyancsak nem volt könnyű a kalauzokkal sem elfogadtatni, hogy a vakvezető kutya szájkosár nélkül utazhat.

A gazda tolvajt, betörőt fogni is megtanította kuttyáját. A gazda: „Fogd!” — biztatására usgyi, elkapja a tolvaj karját. „Hozd!” biztató szavára a gazdához hozza. Triton további ösz-

tönzésre harcba is száll. A tolvajt, a betörőt egy erőteljes rántással földre teríti. Ilyen kiképzés után nem csoda, hogy Triton a csepeli horgásztanyáról is elriasztotta a betörőket, akik ugyan betörték a bungaló ajtaját, de amikor Triton rájuk vicsorgott, úgy megijedtek, hogy még a táskájukat is a helyszínen hagyták, benne egy üveg borral és egy villanyborotvával.

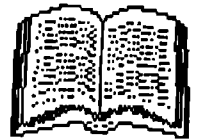
Rithnovszky János azonban nemcsak Tritont képezte ki kiváló vakvezető kutyává, hanem számtalan más kutyát is. Már az 50-es évek közepétől foglalkozott kutyakiképzéssel. Gy-

korlatban, de elméletben is. 1961-ben a Mezőgazdasági Kiadó Rithnovszky János tollából megjelentette *A vakvezető kutya kiképzése* című könyvet. Kifejezetten vakok részére pedig két kis könyvet írt, amelyeket a csepeli vakvezető kutyakiképző iskolán ma is használnak.

Szomszédom, Rithnovszky János, a messze látó vak ember Tritonnal sok-sok harcot, sok „kutyaháborút” vívott már meg. Most megjelent páratlan könyve: *A fény tulsó oldalán*, kiemelkedő teljesítmény. Utat mutat a többi embernek, hogyan segíthetünk igazán a fény tulsó oldalán állóknak.

Könyvismertető

Ráczné W. Erzsébet: *Fantasztikum, líra, a szeretet apoteózisa*

(Jákói Attila: Térj vissza Judavid c. regényének recenziója)

Nagy várakozással kezdtem olvasni Jákói Attila első megjelent regényét, a *Térj vissza Judavid c.* fantasztikus történetet, melyet (bevallom őszintén), nem tudtam letenni egészen a könyv végigolvasásáig. Bevallom azt is, hogy a sci-fi irodalom mindaddig kis-sé idegen maradt számomra, bár ennek oka nem is annyira a „műfaj” iránti elfogultság, hanem az elgépiesedés elleni félelem és idegenkedés. Ez az elgépiesedés már korunknak is rettenetes és félelmetes jelensége. Úgy érzem, a technika már fölénk nőtt, mint

a palackból kiszabadított szellem és ettől az emberiség (*joggal*) egyre fokozottabban fél.

A ma embere érzi bőrén, szívéen, idegein azt az elháríthatatlan és egyre növekvő idegenséget, mely századunk utolsó negyedében egyre fenyegetőbbé válik. Már jó ideje számítógéppel számolunk, könyvek helyett a tévét bámuljuk és félő, hogy lassan gondolatainkat is beprogramozott irányítással fogják szabályozni. Lehet, hogy rémképeket látok,— de félő, hogy ezen az úton a „tudomány” megállíthatatlanul halad tovább,— akár tesszik, akár nem. Az új technika azonban már a fantasztikumok világába vezet.

Jákói Attila regénye azonban sokkal több annál, hogy egyszerűen sci-finek lehessen nevezni! Talán inkább nevezhetjük fantasztikus regénynek, amint azt a könyv előszavában Iász Kovács Éva teszi: fantasztikus mese-regénynek nevezve az alkotást.

Igen. A regény egy másik naprendszer olyan előrehaladott űrtechnikáját ábrázolja, mely ami naprendszerünkben, Jézus korában még teljességgel elképzelhetetlen volt. A Földön megjelenő ismeretlen Jelenséget, az űrhajót a földiek a bibliában is megjósolt Illés szekérének hiszik.

A világűr rettenetes és felfoghatatlan távolságait szeli át a Judavid űrhajó, hogy eljusson a „Sárga Nap” bolygórendszerének egy bolygójára: Földünkre. A robotok legyőzéséhez embereket akar vinni innen magával a Centaurus Alfa csillagkép egyik bolygójára.

Az író tökéletes képet fest az űrtechnikáról úgy, hogy szinte átérezzük a jövő ma még érthetetlen fizikai jelenségeit. Itt azonban valami történik. Megtörténik a csoda!

Az elgépiesedésben feldereng és bevilágít egy csodálatos esemény: Jézus fogantatása és születése! Ettől kezdve ez a regény már több, jóval több a szokványos sci-finél! Átmelegíti az, ami a jövő világából úgy látszik, hiányzik, s ami után már ma is mindnyájan vágyakozunk: a Szeretet!

Jézus története összefonódik a távoli bolygó utasainak, vezetőinek történetével. Minden elkövetkezik, ami a biblia szerint megtörtént és minden hihetővé válik: hiszen Jézus, a Megvál-

tó az Ég gyermeke!

A ma embere — bár kissé félve — de érdeklődéssel néz a jövőbe. Talán azért, mert újra s újra reméli, hogy ott valami Csoda vár reá.

Igen, vannak is csodák! Mert az űrtechnika, a robotok világa, a megérthetetlen jelenségek sem pótolják azt, ami lassan a mi világunkból is kivész: a Szeretetet! A Csoda pedig a Szeretet!

A Judavidben én szimbólumot látok. Vezetői és urai birtokában vannak a számunkra felfoghatatlan űrtechnika tudásának, de mégis megmaradtak Embernek!

Az író remek jellemábrázolással teremti meg alakjait. A Judavid földöntúli erővel rendelkező, de meleg emberi érzésekre képes parancsnoka; a zseniális, akadályt nem ismerő, de engedelmes fiatal János; a bölcs, nagy tudású és megértő főpap és az angyali tisztaságú Mirjam, Jézus anyja.

Azt tanultuk és tudjuk, hogy a Szeretet maga Jézus. Ennek a regénynek is ez az alapgondolata. Írójának aggodalmát érezzük afelett, hogy ez az érzés a távoljövő embere számára lassan ismeretlen lesz. Talán azért látszik a könyv befejezése kissé borúlátónak és ez természetes. Korunk embere már megtanult félni atomtól, neutrontól,— az élővilág pusztulása el is kezdődött már és mindnyájan félünk attól, hogy az emberiség önmagát készül elemészteni.

De talán mégis van vigasz és remény. Jézus „mennybemenetele” talán hoz számunkra megoldást. A robotok helyett megmarad az Ember, aki tud érez-

ni és tud szeretni.
Ezt sugallja Jákói Attila regénye, s aki erről meglepedkezett, annak ajánlom: olvassa el figyelmesen a Judavid és Jézus történetét.

Elgondolkoztató és nagyszerű élményben lesz része! S közben megismerkedhetik a költő Jákói Attila után most az íróval is.

Kérjük és várjuk újabb alkotásait! ●

HOROSZKÓP

Előrejelzés a Halak havában (febr. 19—márc. 20) születetteknek

Március hó folyamán misztikus légkör lengi körül Önt, sőt különös módon befolyásolhatja mások életét is. Miután olyan szépen és megnyerő modorban tud kérni valamit, teljesülni is fog az óhaja. Márciusban befejezheti mindazokat a munkafeladatait, amelyek eddig nem bizonyultak sikereseknek.

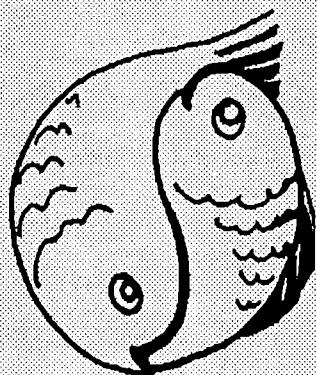
Részletek: Olyan lehetőség jelenik meg ebben a hónapban, amely megkívánja az azonnali döntést és cselekvést. Lehet, hogy még arra

sem lesz ideje, hogy házastársával vagy üzleti partnerével megbeszélje a kialakult helyzetet. Ne féljen, Ön pontosan érezni fogja, hogy mit

kell tennie. Különben is, ebben a hónapban éppen az önbizalom az Ön leghatékonyabb fegyvere.

Vonzások és taszítások: Egy Szűz—szülött segít Önnek megteremteni a feszültségek okozta zűrzavarban a biztos egyensúlyt. Március 22-e körül magához vonz egy másik Halak egyéniséget, és a legbizalmasabb kapcsolatba kerülnek egymással. Márciusban akkor szórakozhat a legszívesebben, ha egy Mérleg és egy Vízöntő ül az asztalánál. De elképzelhető, hogy nyitott egyéniségébe még az összes földes jegyű embertársai is mind beférnek.

Bizalmas!: Megkaphat mindent, amit csak kíván március 4-e körül. Válaszokra vár most, ott hevernek lábai előtt. A hónap folyamán elsősorban személyiségének fejlesztését kívánja előmozdítani. Ne aggodalmaskodjék, a házasságában vagy más partnerkapcsolatában felmerült nézeteltéréseket simán tisztázhatja 18-a körül. ● ● ●

Az Epstein—Barr vírus

Az Epstein—Barr vírus a herpesvírusok csoportjába tartozik, ahová a herpes labialis és a herpes zooster is. Elsősorban a mononucleosis infectiosa (Pfeiffer-féle mirigyláz) kórokozójaként vált ismertté, ezen túlmenően tudjuk azt, hogy a Burkitt-lymphoma okozója is, és az utóbbi időben különösen megnőtt a jelentősége az AIDS megjelenésével kapcsolatban.

Mononucleosis infectiosa (Pfeiffer-féle mirigyláz)

Akut, fertőző betegség; lázzal, a nyirokmirigyek megduzzadásával, torokgyulladással jár. Leggyakoribb gyermekkorban és a fiatal felnőttkorban, de előfordulhat későbbi életkorban is.

A kórokozó többnyire a limfotrop Epstein—Barr vírus. A betegek szérumban specifikus antitesteket lehet kimutatni. Sok a tünetmentes átvészelés. Családi megbetegedések ritkák. Az átvitel valószínűleg cseppfertőzéssel, vagy közvetlen kontaktussal következik be. Egyes esetekben a cytomegalovírus is okoz mononukleózist.

A betegség típusos alakjában néhány napi lappangás után magas láz-

zal, esetleg hidegrázással kezdődik. A láz kb. 1—3 hétig tart, fokozatosan csökken, szabálytalan. Előfordulnak csupán néhány napig tartó lázzal járó esetek is, és nem ritkaság a többszörös lefolyás sem, amikor is már láztalan periódus után ismét jelentkezik a láz. A magasabb testhőmérséklettel együtt az esetek nagy részében másodlagos fertőzés folytán tonsillitis follicularis, vagy torokgyulladás lép fel.

A betegség fő tünete a nyirokcsomók megnagyobbodása, ami helyi, vagy generalizált. Általában a nyirokcsomók csak a nyakon, két oldalt az áll alatti szegletben, máskor a hónaljban és a lágyéktájon is mutatkoznak. A nyirokcsomók érzékenyek lehetnek, nagyságuk változó. Minél fiatalabb betegről van szó, annál gyakoribb a nyirokcsomó megnagyobbodás; felnőtteken az esetek mintegy felében, de 40 éven felül már csak az esetek harmadában jelennek meg a nyirokcsomók.

Az esetek több mint felében megnagyobbodik a lép, meg a máj is. A májfunkciós laboratóriumi vizsgálatok az esetek nagy részében pozitívak. A betegséggel kapcsolatban fellépő hepatitis az előfordulások nagy hányadában nyomtalanul gyógyul.

A betegség diagnózisában legfontosabb a vércép vizsgálata. A ferhérvér-

sejtek száma legtöbbször megnövekszik. Tízezer körüli leukocitózis a leggyakoribb, de nem ritka ennek duplája, vagy ennél magasabb érték sem. A kvalitatív vizsgálatkor feltűnnek azok a mononukleáris sejtek, amelyek alapján a diagnózis felállítható. A jellegzetes vérképen kívül felhasználhatjuk a diagnózisban az ún. heterofil antitestek kimutatását is. (Paul—Brunnel próba).

Jellemző a betegségre, hogy az állandó és magas láz ellenére a beteg közérzete általában kielégítő. A betegség prognózisa egyébként jó még akkor is, ha heteken át elhúzódik.

Gyógyítás: specifikus kezelés nincs. Szövődmények (pl. tonsillitis follicularis) esetében penicillin és származékai (semicillin) adása ellenjavalt. Ha antibiotikum mégis szükséges, erythromycint adjunk.

Burkitt-tumor. Az egyenlítő környékén, elsősorban Közép-Afrikában, de Új-Guineába, Kolumbiában, Brazíliában is előforduló betegség. Multiplex tumorképződés jellemzi. Az elváltozások leggyakrabban a felső és az alsó állcsontból indulnak ki, hatalmasan megnőnek, deformálják az arcot, exoftalmuszt okoznak, de előfordulnak a hasüregben is, a belekben, az ováriumban, sőt a pajzsmirigyben, vesében, nyálmirigyben is. A betegség víruseredete már tisztázottnak tekinthető. A kórokozó az Epstein—Barr vírus.

Afrikában a maláriával (Plasmodi-

um falciparum) való kapcsolata ismert. A malária által kiváltott immunológiai következmények adják a kedvező lehetőséget a vírus számára. Egyébként a lakosság túlnyomó többsége nem betegszik meg, noha Epstein—Barr fertőzésük és maláriájuk bizonyítható.

AIDS és EBV. Az AIDS megjelenésével és terjedésével kapcsolatosan az Epstein—Barr vírus jelentősége nagymértékben megnőtt. Több vizsgálattal kimutatták, hogy az AIDS-es betegekben gyakoribb az EBV jelenléte, mint a normál populációban. Egyesek bizonyos összefüggést is feltételeznek a HIV (Human Immundeficiencia Vírus) és az EBV szerepe között az AIDS-es betegekben. Ugyanakkor bizonyított, hogy az AIDS-hez szövődő egyes elváltozások megjelenéséért az Epstein—Barr vírus felelős. Így elsősorban a fent leírt Burkitt-lymphoma és az Oral hairy leukoplakia kifejlődésében. Az AIDS-es gyermekekben az EBV krónikus tüdőgyulladást is okoz.

CUKORBETEGEK FIGYELMÉBE

**Dr. Kerényi Zsuzsa:
Jogok, juttatások**

Hazánkban ingyenesek a cukorbetegség gyógyszerei, a vércukorcsökkentő tabletták és minden inzulinféle-ség, így a humán inzulinok is. Humán

28

inzulint jelenleg a cukorbeteg gyermekek, a frissen felfedezett, inzulinkezelésben részesülő fiatalok, 35 év alatti betegek, igazoltan inzulinallergiás betegek, az átmeneti inzulinkezelésre szorulóknak kaphatnak. Humán inzulint kapnak automatikusan azok a cukorbeteg is, akik vállalják a napi kettőnél többszöri szúrás és ehhez pen-injektort alkalmaznak. A közeljövőben várható a humán inzulinkezelés kiterjesztéséről szóló rendelet.

A gyógyászati eszközök közül ingyenesen kaphatók a holttér nélküli inzulin fecskendők (max. 60 db havonta). A Plastipak minden nagyobb gyógyszerárban kapható, a Myjectort pedig az OMKER-boltok forgalmazzák. E fecskendők előnye a beforrasztott tű és az egységnyi pontosságú adagolhatóság. Egy fecskendő 10—20 alkalommal használható, így havi 20 darab többszöri szúrás esetén is bőven fedezi a beteg szükségletét. A gyógyszerári központok a fővárosban és vidéken is a Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Vállalaton keresztül rendelhetik meg.

15 %-os térítéssel írhatók fel az injekciós tűk (120 db havonta), a műanyag, de nem holttér nélküli fecskendők (65 db havonta), a fertőtlenítéshez használt alkohol illetve sebzenin, az inzulinbelövő készülék. Utóbbi alkalmazása főként azon betegek esetében jöhet szóba, akik időskorban szorulnak inzulinkezelésre, és nehezen taníthatók meg az öninjekciózásra.

A Novopen I. és II. inzulinbeadó készülékek nagyban megkönnyítik azon cukorbeteg életét, akik napi 3 vagy ennél több

szúrásra szorulnak, vagy vakok. Jelenleg csak ez a két betegcsoport jogosult a patronos formában kiszerelt, humán inzulinnal töltött, korszerű kialakítású inzulinadagoló készülék(ek) alkalmazására. Az intenzív inzulinkezelésben részesülők 15 %-os térítéssel (darabonként 409 forintért), a vakok térítésmentesen juthatnak a pen-injektorokhoz. A Novopent csak olyan orvosok írhatják fel, akik a D-cont vércukormérő készülék használatáról is dönthetnek. Ilyen orvos minden megyében és a főváros minden kerületében van, személyükről a körzeti orvosok tudnak. Bármelyik orvos, akinek betege ilyen rendszerű kezelésben részesül, kérheti a területén kijelölt diabetológus orvost a készülék felírására. Néhány hónapon belül várható a jogkör kiterjesztése is.

Az otthoni vércukor-önellenőrzésre alkalmas vércukormérő készülék (D-cont) az inzulinkezelt, labilis cukorbeteg felnőttek, illetve 18 éven aluli gyermekek számára rendelhető 15 %-os térítéssel (1 485 Ft.). A D-cont készülékkel rendelkező cukorbetegek vércukor-meghatározásához Dextrostix csík rendelhető, háromhavonta 100 darab (4 doboz), de szükség esetén több is. Egy doboz csík 15 %-os térítéssel 92 forintba kerül. 1991 szeptem-

TÖRÖDJÜNK TÖBBET EGÉSZSÉGÜNKKEL!

berétől új csík kerül forgalomba, a Meditest Glycaemie. A jelenlegi D-cont II. készüléket, valamint az újabb (kék nyomógombos)

D-cont III. készülékeket át lehet állítani az új csíkra. A legújabb (zöld nyomógombos) D-cont III. készülékek már erre a csíkra készültek. Az új készülék ára megegyezik a korábbi gépével, az új csíké (50 db) 138 forint. A Dextrostix teszt-csík marad, ameddig szükséges.

A vércukor-meghatározáshoz szükséges ujjszúráshoz különböző készülékek és lándzsák kaphatók, s a beteg teljes árat fizet értük. A legolcsóbb a 77 Elektronika Műszeripari Kft. (1119 Bp., Latinka Sándor u. 74.) által AUTO-LET II. néven forgalmazott ujjszúró készülék, amely tíz darab lándzsával 449 forintba kerül, és a fenti címen utánvéttel is rendelhető.

Az egyéb gyógyászati segéd-eszközök közül a rászoruló cukorbetegnek ingyenes a művégtag és, 10%-os térítés ellenében rendelhető tolószék és toló kocsi.

Betegek és orvosok előtt általánosan ismert az a nagyon fontos rendelet, amely a cukorbetegnek 2 000 Ft/hó adókedvezményt biztosít, amely az adóelőlegből levonható. *(A szerk. megjegyzése: ez a juttatás csak egyféle jogcímen jár, azaz a látássérült cukorbeteg vagy a látássérülésre, vagy a cukorbetegsége hivatkozva részesülhetnek a kedvezményben.)*

A munkahelyeken benyújtandó

szakfőorvosi igazolás adatait a 15/1990 (IV.23.) SZEM rendelet 2. számú melléklete tartalmazza. Nem minden érintett tud arról, hogy a cukorbeteg gyermeket nevelő szülő meghosszabbított GYES-t vehet igénybe, és magasabb összegű (jelenleg 3000 forint) családi pótlék illeti meg. Bár jelképes összeg, talán egy kis gyümölcsvásár-láshoz hozzásegíti a 70 éven felüli cukorbetegeket a Népjóléti Minisztérium rendelete által biztosított havi 100 forint támogatás. A bérlakásban lakó cukorbetegek kérhetik a jelenlegi és az 1990. január 31-i lakbér közötti különbséget lakbér fizetési támogatásként a helyi önkormányzat jegyzőjétől.

Az eddig felsoroltakon kívül további kedvezmények illetik meg az úgynevezett közgyógyellátásra jogosult cukorbetegeket. Kik is tartoznak ebbe a kategóriába, és milyen könnyítést jelent ez a betegnek? A magasabb összegű családi pótlékre jogosultak, illetve a rászorulók kérésére a helyi önkormányzat igazolványt ad a közgyógyellátásra való jogosultságról. Amennyiben a betegnek ilyen igazolványa van, vagy a térítésmentességnek egyéb, jogszabályban lefektetett indoka áll fenn, a D-cont vércukormérő készülék, a Dextrostix, Meditest, Glycaemie teszt-csík és a Novopen készülék(ek) is térítésmentesen rendelhetők. Amennyiben a vényen a térítésmentesség és annak jogcíme nincs jelezve, a betegnek térítési díjat kell fizetnie. ● ●

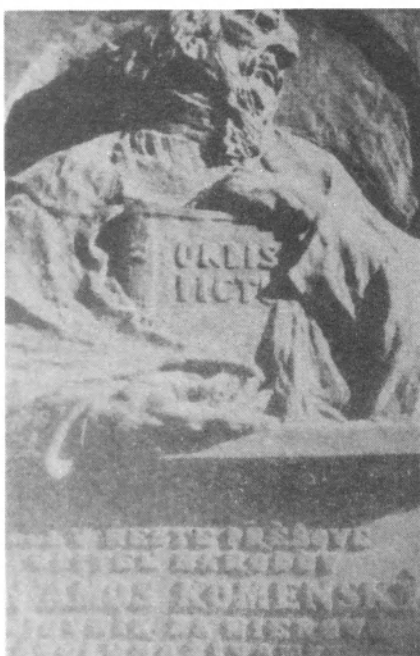

Lak István: 400 éve született Comenius

Ezekben a napokban és hónapokban a világon szinte mindenütt ünnepeket, rendezvényeket tartanak, megemlékeznek a nagy cseh—morva gondolkodó, tudós, író, pedagógus, a modern iskolarendszer megteremtőjének születési évfordulójáról.

Comenius (Komensky) Johann Amos 1592. március 28-án született Morvaországban. Születésének pontos helye vitatott, a Nyugati-Kárpátokban lévő, egykori morva—magyar határon fekvő Uhersky Brodban (Magyarbród), vagy az e városkához közeli Nivnizen faluban látta meg a

„Orbis pictus” — Comenius emléktábla Eperjesen

napvilágot. Édesapja magyar származású volt, még a Szeges családi nevet viselte.

Comenius iskoláinak befejezése után csatlakozott a Cseh—Morva Testvérek felekezetéhez. Előbb e vallási felekezet papja, végül püspöke volt. A harmincéves háború következtében sokat szenvedett, vagyona, írásai elpusztultak. 1624-ben az evangélikus lelkészeket száműzték hazájukból. Ezután Comeniusnak is igen nehéz helyzete volt. Hitsorsosaival együtt a lengyelországi Lesznó városkában telepedett le; akkor még nem tudta, hogy soha többé nem térhet vissza hazájába. Lesznóban iskolát alapított, amely ma gimnáziumként működik és az ő nevét viseli. Iskolájában egyre többet foglalkozott a nevelés kérdéseivel. Már akkor elkezdte írni későbbi, világhírűvé vált alkotásait a nevelésről, oktatásról. Első írásaiiban fontos helyet kap a nyelvtanítás módjának javítása, a világnézet kérdése. Lesznóban készítette el egyik igen jelentős művét, a *Didactica magna* (Nagy oktatástan) című alkotását, amely a nevelés egész munkáját feltárja. E művét cseh nyelven írta, majd lefordította latinra. A tudást keresztény alapon, enciklopédikus összefoglalásban kívánta megvalósítani. E nézeteit *Pansophica* című alkotásá-

ban foglalta össze. Ennek az elméletnek a megvalósítására törekedett egész életében. Munkássága nemcsak a környezetében szer-

zet elismerést számára, hanem távoli országokban is.

1641-ben Angliába érkezett. Rossz időpontot választott; akkor ott a már kialakuló forradalmi helyzetben nem lehetett iskolai reformokat megvalósítani. Így csak egy évet maradt a szigetországban.

Ezután Svédországba hívták meg, ahol megbízták tankönyvek írásával, pedig szívesebben végzett volna nevelői munkát, tanítás-szervezést. A lelkében élő Schola Pansophica megvalósítására törekedett. Comenius iskolája összefüggő rendszerben az összes tudományt akarta tanítani.

Lórántffy Zsuzsanna hívására 1650 őszén Sárospatakra érkezett Comenius Amos János — ahogyan őt nyelvünkön nevezték akkor és nevezzük ma is. A Lórántffy palota déli fekvésű traktusában lakott. Négy évig volt a kollégium nevelésügyi igazgatója. Itt is írt tankönyveket, köztük az egyik, világviszonylatban is jelentős művét, a Schola Ludus címűt, mely a játszva tanítás módszerét tartalmazta. E módszerrel elsősorban a latin nyelvet akarta tanítani, mégpedig délutánonként. A nap eme szakán nem óhajtotta feladatok elkészítésével terhelni a növendékeket. Játékokra szánta ezt az időszakot, elsősorban színjátszásra és sportolásra. Meggyőződése szerint

a nagyobb gyerekek hat órát, a kisebbek pedig négy órát foglalkozhatnak tanulással. A latin mellett sohasem felejtette el az anyanyelvi oktatást.

Comeniusnak Sárospatakon az első években sok nehézséggel kellett megküzdenie, a hiányosságok mellett kevés volt a tanárok száma is. Ezért a tehetséges nagyobb diákokat bevonta a nevelés, oktatás folyamatába. Részükre írta erkölcsi célzatú könyvein kívül az Orbis pictus (Festett világ) c. művét. E munkája volt a világon az első illusztrált tankönyv. Képekben szemléltette mindazt, amit a tanuló a valóságban nem érhetett el. Világhíróvé vált e munkájával. Sárospatakról távozva lelkére kötötte a tanároknak, hogy írjanak magyar nyelvű tankönyveket.

Négyéves működése Patakon olyan mély nyomot hagyott, mely az iskolára máig is hatással van. Az 1531-ben alapított iskola kiváló tudósok, írók, költők, politikusok, művészek egész sorát adta és adja ma is hazánkknak.

Comenius 1654-ben visszatért Lesznóba. Ennek feldúlása után Amszterdamban telepedett le véglegesen. Ott élt 1670. november 15-én bekövetkezett haláláig.

A pedagógus elődök, tudósok munkáit jól ismerte. Ezek alkotásait forrásmunkaként felhasználta. Comenius szerint a nevelést, oktatást négy szakaszban, hatéves ciklusokban kell megvalósítani az alábbi felsorolás szerint:

- ① A kisgyermek a családban nevelkedjen édesanyja irányításával.
- ② A gyermekek hatéves koruktól elemi iskolában tanuljanak anyanyelvükön.
- ③ A középiskolában latin nyelven oktassák az egyes tantárgyakat.
- ④ Az ifjak képzése az egyetemen fejeződjék be.

Az iskolai oktatásban lényegében még ma is az ő rendszere érvényesül. Didactica Magna c. munkája mindmáig az oktatás és a nevelés alapművének számít. Comenius a pedagógiai munka folyamatában a következő szempontokat tartotta a legfontosabbnak:

» Egyszerűen, érthetően kell tanítani.

» Biztos tudásra kell nevelni a növendékeket.

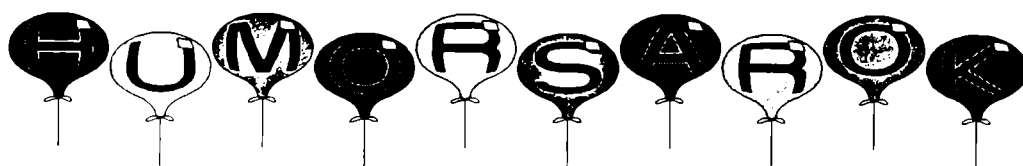
» Pálca helyett érdeklődést kell kelteni.

» Minden osztálynak legyen külön terme.

» Jól képzett és jól fizetett tanerőkre van szükség.

» Már a tanév kezdetén legyenek készen a jó és olcsó tankönyvek.

Comenius emlékét művein kívül iskolák, intézmények őrzik. Magyarbródon a kastélyban múzeumot rendeztek be emlékére. Comenius képeken, szobrokon, plaketteken általában idős embernek ábrázolják, pedig maradandó munkássága révén örökifjúnak számít. Tanítása, üzenete századok homályán keresztül ma is él és hat.

(Az Új Ludas c. satírikus hetilapból)

Vízöntő — elavult csillagkép. A bor olcsó, a víz drága, ki az az örült, aki beleöntené? Megeshet, hogy alant felsorolt szülötteinek egyike—másika bort prédikál. De hogy vizet nem önt, az biztos!

Eduard Sevarnadze:

— Ön már sok minden volt, de az elkövetkezendő hónapokban megválaszthatják Grúzia királynőjének.

Németh Miklós:

— Az Ön szerencsecsillaga továbbra is ragyog. Megérdemli, mert élvonalbeli reformkommunistából klasszis-neokapitalistá-

vá válni nem kis ugrás. A továbbiakban mint régi bankszakember, akár Bod Péter Ákos utóda is lehet. Addig is jó, ha megtanulja,

hogyan egy kasszafúrás semmiség egy bankvezér kinevezéséhez képest. Egykori szerencsi választói köszönik Önnek utódját, Kupa Mihályt.

Benny Hill, angol komikus:

— Az ön pályája továbbra is felfelé ível, hiszen szakavatott műtetszek Gálvölgyi János legjobb brit tanítványának tekintik. Nem ártana, ha néhány kilót leadna. Egy pesti látogatás segítene ezen, nálunk az ilyesmi most könnyebben megy.

Baráth Etele, világkiállítási kormánybiztos:

— Ön jól teszi, ha a következő időszakban tanulmányozza a jégkorongozók módszerét. Ott egy

kiállítás nem a világ, viszont az eljárás fordított: kiállítás után kezdnek verekedni. Ennek ellenére ne bízsa el magát. Nálunk csak a kormány biztos. Egy kormánybiztos nagyon bizonytalan. Ne is csüggedjen. Lesz itt 1966—ra olyan banzáj, hogy az egész világ ránk fog tekinteni. De hogy mit fognak látni, arról jobb nem beszélni!

Kim Dzsong Il:

— Ön Kim Ir Szen fia, ezért vigyázzon az egészségére. Önre tekint a világ bolsevikjainak elszánt serege. Öt—hat ember ha összefog, még nagy dolgokra képes.

Göncz Árpád, köztársasági elnök:

— Az európai 12 csillag állása szerint Ön idén még nem kerül újra börtönbe. De van még jobb hír is: Ön bizton felállhat az államfői drámapályázat dobogójára. Valamivel tán Havel mögött, de jóval

34

II. János Pál előtt végez. Fel a fejjel, az ezüst is szépen csillog! Reméljük, ezt Ön

is aláírja.

Puja Frigyes:

— Ön mint patinás külügyminiszter, ne lepődjön meg, ha egy szép fekete Mercedes áll meg a háza előtt, s Jeszenszky Géza száll ki belőle. Ha már mindenki volt washingtoni nagykövet, még Önre is sor kerülhet. Hálából javasolhatja Jeszenszkyt Battonya díszpolgárságára.

Ronald Reagan:

— Exelnök úr, Ön hamarosan remek szerepet kap a "Gonosz birodalmának bukása" című superfilmben. Kezdjen készülődni, hiszen Gorbacsovot játszhatja.

Borisz Jelcin, orosz elnök:

— Ön a Moszkva—folyóban való fürdőzésével bebizonyította, hogy méltó a vízöntőségre. Ha tehát helyettesre van szüksége, jó szívvel ajánlhatjuk Schirilla Györgyöt. Némi óvatosság azért nem árt; aki egyszer megfürdött, megfürdhet máskor is. Ha békét akar,

semmi pénzért ne adjon vodkát az oroszoknak és flottát az ukránoknak. Ön kétségkívül a csillagok

kedvence, de nem mindegy, hogy egy csillagnak hány ága van.

Ifj. Rajk László:

— Ne lepődjek meg, ha hamarosan felkérlik Horthy Miklós újratemetési díszleteinek megtervezésére.

* * *

Szemelvények nemzetközi vakügyi folyóiratokból:

Max Hauser:

Beszéd a kezünkkel

(A Der Weg c. svájci testvérlepből fordította: Kas László)

Köztudott, hogy a siketvakok mily nagy mértékben ki vannak rekesztve a kommunikációs lehetőségekből. Míg a látássérült érzékelési hiányosságait hallószervével pótolhatja, vagy megfordítva: a csak halláskárosult szemeinek metakommunikációs készségével kompenzálhatja sérült érzékszervének működésképtelenségét, addig a siketvak számára csak a tapintószervi érzékelés az egyedüli lehetőség a kapcsolatteremtésben.

Svájcban mintegy 300 siketvakot

tartanak számon. Ezen hiányosságuk legtöbbszörre csak akkor válik nyilvánvalóvá, amikor a hozzájuk fel-

tett kérdésekre csak nehezen, vagy sehogyan sem válaszolnak. Mindezek ellenére több lehetőség is nyílik a velük való beszélgetésre, gondolatcserére.

A részleges hallássérülteknek gyakran igen nagy segítség egyfajta hallásjavító eszköz. Ha ehhez gyengénlátás is társul, úgy az ajkáról való olvasás, és ennek inverze, a félig hangtalan beszéd-készség kifejesztése sem okoz problémát. A teljesen siketvakok számára a kölcsönös információcsere az ujjak és a kézfelületek (tenyér, kézfej) segítségével hozható létre. A kéz körülírható részeinek megállapodásszerű érintésével alakítható ki egy olyan információkészlet, mellyel magasszintű gondolkodás jöhet létre a siketvakok körében egymás között, vagy érzékszervileg egészséges embertársaikkal.

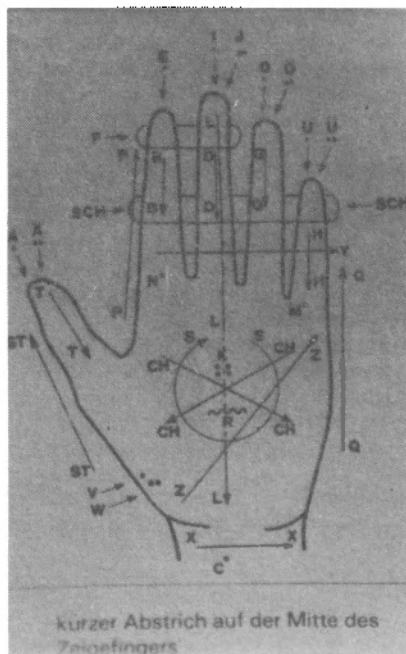
Két mód is kívánczik a fentiek megvalósítására. Az egyik az, hogy az ismert nagybetűket mintegy belerajzoljuk, a másik pedig az ún. „ujjalfabetika”, mellyel a betűk megállapodás szerinti azonosítását a tenyér, vagy kézfej megfelelő helyeinek ujjheggyel való érintése révén érhetjük el, illetve közölhetjük beszélgetőtársunkkal.

Kívülállóknak mindig csodálatot kelt a beszéd-készségnek ez a formája, valamint az a látványos begyakorlottság, mellyel az érintettek mondanivalójukat közlik egymással. Sokan úgy

vélik, hogy ez csak fáradtságos munkával, hosszú ideig tartó tréninggel érhető el. A valóság azonban mást mutat; ez az ún. Lorm—ABC igen rövid idő alatt megtanulható, a folyamatos beszéd-készség gyorsan elsajátítható.

Ennek az alfabetikának a feltalálója Hyeronim Lorm. Morvaországban született 1821-ben, Nickolsburgban. 1837-ben teljesen elveszítette hallását, abba kellett hagynia zenei tanulmányait. Mint író tevékenykedett a továbbiakban, de Ausztria elleni kritikus hangvétele miatt el kellett hagynia hazáját. Harmincöt éves korában megházasodott; házasságából két fia és egy leánya született. Hatvan éves korában elveszítette a látását is, ekkor kezdett hozzá a taktilis ABC megalkotásához. Életének utolsó évét Brünnben töltötte: 1902-ben hunyt el.

Az alábbiakban ismertetjük ezt az alfabetikát. Bárki kipróbálhatja: könnyen elsajátítható, ismétlésével és alkalmazásával pedig hidat verhetünk

kurzer Abstrich auf der Mitte des Zeigefingers

36

azon szakadék fölé, mely eddig a látókat a siketvakoktól, siketnémáktól, illetve ez utóbbiakat egymástól elválasztotta. (A fordító megjegyzése: az alább ismertetésre kerülő ABC a német nyelv betűkészletéből áll. Ennek speciális betűfajtaít, mint pl. st, sch, umlautos a, stb. a németül is beszélő siketvakok számára, vagy a velük társalogni óhajtok kedvéért ismertetjük).

LORM—ABC MAGÁNHANGZÓK

A	Pont a hüvelykujj hegyére (Umlauttal: ugyanide két pont)
E	Pont a mutatóujj hegyére
I	Pont a középső ujj hegyére
O	Pont a gyűrűsujj hegyére
U	Pont a kisujj hegyére
Ö	Két pont a gyűrűsujj hegyére
Ú	Két pont a kisujj hegyére
LORM—ABC MÁSSALHANGZÓK	
B	Rövid vonás a mutatóujj közepére
C	Pont a csukló tenyér felőli részére
CH	Ferde kereszt (X) a tenyérközépre
D	Rövid vonás a középső ujj közepére
F	A mutató- és középső ujj egyidejű lágy érintése
G	Rövid vonás a gyűrűsujj középső ízületére

H	Rövid vonás a kisujj középső ízületére
J	Két pont a középső ujj hegyére
K	A tenyér közepének érintése négy hosszabb ujjhegyünkkel
L	Hosszú vonás a középső ujjhegytől a csuklóig
M	Pont a kisujj tövére (ahonnan a tenyérből kinő)
N	Pont a mutatóujj tövére
P	Hosszú vonás a mutatóujj külső oldalára, fölfelé
Q	Hosszú vonás a tenyér oldalára (a kisujj közepéig)
R	Könnyű dobolás az ujjakkal a tenyér közepén
S	Kör rajzolása egy ujjal a tenyérközépen
ST	Hosszú vonás a hüvelykujj külső oldalán
SCH	A négy hosszabbik ujj könnyű körülfogása
T	Rövid vonás a hüvelykujj közepén
V	Pont a hüvelykujj párna külső részén
W	Két pont a hüvelykujj párna külső részén
X	Keresztvonás a csuklón (a kar tengelyére merőlegesen)
Y	Keresztvonás az ujjak középső hajlatán
Z	Ferde vonás a hüvelykujj párnától a kisujj tövéig

Dr. Vértés László

37

Louis Braille életműve

Braille emlékének felidézése (úgy véljük) mindannyiunk kedves erkölcsi kötelessége. Tudnunk kell életéről, alkotásáról — a róla elnevezett írásról.

Louis Braille 1809. január 4-én született Franciaországban, a Párizs melletti Coupvray faluban. Édesapja bődíszműves és szíjgyártó mester volt. Az apa műhelye jelentette a gyermek számára a játszóteret. A hároméves Louis egy cipészárral megsértette az egyik szemét. Fertőzést kapott, amely a korabeli hiányos orvosi ellátás miatt a másik szemre is áttért. A kóros folyamatok előrehaladtak és ötéves korára a kisfiú mindkét szemére megvakult. Szülei és nővérei nagy szeretettel vették körül. A falusi iskolában jó emlékezőképességének és magas intelligenciájának köszönhetően jó eredményeket ért el. Tízéves korában felvették a párizsi Királyi Vakok Intézetébe. Ott találkozott azokkal a próbálkozásokkal, kísérletekkel, hogy a nehezen látók, a vakok számára írás—olvasás lehetőséget teremtsenek. Különösen hatottak rá Valenti Haüy munkái. Haüy 1874-ben alapította az intézményt és mint a vakok tanítója, mély benyomást gyakorolt tanítványaira.

Louis Braille 1821-ben 12 évesen kezd érdemben foglalkozni a vakok írásmódjának kialakításával, a megelőző módszerek fejlesztésével. Négy éven át tart ez a munkája. Még nincs egészen 16 éves, amikor 1825-ben elkészíti új,

tökéletesített, pontrendszerű írástípusát. 1829-ben közölt egy szerény tanulmányt, amelyben ismertette „találmányát”. Az írásmód lényege: hat pont hatvanhárom féle variációja, amely folyamatos olvasást tesz lehetővé.

Egyúttal Braille óriási működési körrel rendelkezett. A geográfia és a matematika tanára. 1833-tól a Saint Nicholas de Champs templom zenetanára és orgonistája is.

A Braille-írás elterjedt az egész világon, országonként más-más „sebességgel”, így például Németországban csak 1879-ben vált kötelező iskolai írássá.

1852 január 6-án 43 évesen, igen fiatalon halt meg Braille tüdőtuberkolózisban. A párizsi Pantheonban méltó helyen nyugszik. Mint méltatói említik, hátrahagyta a vakok számára a kulcsot, amellyel beléphetnek az egyetemes tudomány, a világ megismerésébe.

Az utókor hálájáról is érdemes szót ejteni. Sok helyen utcát, iskolát, épületet neveztek el róla, díjak, emlékérmek viselik nevét. A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége bronz, ezüst és arany Braille-éremet nyújt át azoknak, akik a vakok ügyéért eredményesen tevékenykednek.

1991-ben a Fehér Bot Napja alkalmából öntött bronzérem készítettünk, amelynek egyik oldalán Louis Braille portréja látható. (A kivitelezést Farkas László végezte, az igen szép öntés Almási Ferenc öntőmester munkáját dí-

38

cséri).1975-ben Braille Világévet tartottak, ebből az alkalomból több emlékbélyeget bocsátottak ki. Braille-bélyeget adott ki (többek között) az egykori

NDK, Hollandia, Luxemburg, Belgium, Franciaország, a volt Szovjetunió, és sajnálattal kell megjegyeznünk, hogy Magyarország nem! Ezúton is kérjük a Magyar Postát a hiány mielőbbi pótlására. Ausztriában a Vakok és Gyengénlátók Szövetsége levélboríték-záró Braille-matricát bocsátott ki. Több városban elhelyeztek róla készült emlékszobrot.

Hadd említsünk meg egy sikeres hazai emlékkiállítást.1991. október 14-én

Erhartné dr. Molnár Katalin nyitotta meg azt a kétnapos ünnepségsorozatot, amelynek keretében dr. Gyórfy István szemésztanár érem-, dr. Göllész Viktor professzor és dr. Pajor Géza igazgató főorvos bélyegkiállítása Braille-emlékeket is tartalmazott.

(Helyreigazítás: Januári számunkban a Louis Braille emlékére közreadott vers előszavában tévesen jelent meg a születési dátum. Sajnálatos módon a Révai-lexikon közli tévesen ezt az adatot. A pontos születési dátum: 1809. január 4.)

FARSANGOLTUNK!

A Farsang elnevezés a német „fasen, faseln” szóból (magyarul: mesélni, pajkosságot üzni) ered. A vígság azon időszakát jelzi, mely a húsvéti nagyböjtöt megelőzi. A Farsangot az úgynevezett epifania-ünneptől, azaz január 6-tól hamvazó szerdáig számítják. Velencében már István-napján (december 26.), Spanyolországban pedig Sebestyén-napkor (január 20.) kezdődik a Farsang. Rómában csakis a hamvazó szerdát megelőző tizenegy napot mondják Farsangnak, illetve Karneválnak (az olasz: carne-vale, azaz hús, Isten veled! szólamból származottnak tartották, de valószínűbb, hogy az ez ünnepeken felvonuló díszkocsik után, melyek a legtöbbször tengeri hajót ábrázoltak= carus navalis,

keletkezett az elnevezés.) Sok helyen a hamvazó szerdát megelőző héten tartják a voltaképpeni Farsangot, mely nálunk húshagyó kedden éri el befejező tetőpontját. A Farsang hazája Olaszország, ahol ez a régi római Saturnalia-ünnepekből származott, melyeket a keresztény egyház nem bírt a nép tudatából kitörölni. Ennélfogva kényszerítve volt ezen régi pogánykori ünnepekre keresztény színezetet ruházni.

Magyarországon a középkorban, főleg német mintára, terjedt el az ünneplése. A vallásos néphagyomány szokásokban egyik leggazdagabb ünnepe.(álarcos, jelmezes alakoskodás, dramatikus játékok, például a farsangi busójárás, ünnepi mulatozások, bá-

lok, lakodalmak, termékenységi és termésvarázslások, stb.)

A Farsang idejére eső húshagyó kedden szokásos a Farsang, il-

letve téltemetés.

ÍNYENCEKNEK

Farsang lévén sokan szívesen látjuk asztalunkon az ízletes csemegét, a fánkot.

Álljon itt most a képviselőfánk receptje. Reméljük a háziasszonyok és a „fogyasztók” is szívesen veszik. Jó étvágyat hozzá mindenkinek !

KÉPVISELŐFÁNK

A tésztához valók:

20 dkg liszt, 10 dkg zsír, 5 egész tojás, 2 dl forró víz.

Egy három literes fazékba 2 dl forró vizet öntünk s hozzáadjuk a zsírt. Ha a zsír elolvadt, és a víz forr, egyszerre hozzáöntjük a lisztet és fakanállal addig keverjük, amíg összeáll. (Kettő-három perc).

A tűzről levéve, s míg forró, hozzáadjuk egyenként a tojásokat, mindegyik tojással külön-külön jól elkeverjük. Egy zsírozott sütőlapra hat centiméter távolságban diónagyságú halmozatok rakunk, tetejét simára igazítjuk, és a tésztát egy óráig pihentetjük. Az

egyenletes kiszaggatás leggyorsabb módja, ha a tésztát a lisztetted deszkán 2 centiméteres vastagságra kisodorjuk, 2 centimé-

teres darabokra felvágjuk, s golyó alakra megformáljuk. Igen fontos a sütése. Egyenletes, jó meleg sütőbe tesszük.

A sütő ajtaját 15 percig nem szabad kinyitni, mert a tészta összeesik. 15—20 percnyi sütés után még öt percig csendesebb tűznél, ropogósra sütjük. Ha nem sül elég ropogósra a tészta, rövidesen ellágyul. Sütés után az alját félig levágjuk, belsejét (ami kevés hártyszerű tészta) kiszedjük és az üreget vaníliakrémmel megtöltjük. Tetejét vaníliáscukorral meghintjük, vagy karamellbe mártjuk. A karamellbe mártást azonban töltés előtt végezzük. 20 dkg cukrot világossárgára piritunk, hozzáöntünk pár csepp ecetet, ami sokáig nyúlósan tartja és a fánkok tetejét belemártjuk. Óvatosan bánjunk vele, mert a forró karamell ujjainkat könnyen megégetheti.

A vanília krémhez valók: 5 tojás, 6 dl tej, 10 dkg liszt, 15 dkg cukor, fél rúd vanília, vagy egy csomag vaníliáscukor.

A tojásfehérjéket habüstben a cukor kétharmadával gőz felett keményre verjük, majd félretesszük. A tej kétharmad részét forni tesszük a vaníliával.

A tojássárgákat elkeverjük a megmaradt cukorral, a megmaradt hideg tejjel, a liszttel, hozzáadjuk a forró tejet és a tűzhelynél addig főzzük folytonos keverés mellett, amíg olyan sűrű nem lesz, hogy elválik a lábas aljától. A tűzről levéve, amíg forró, hozzáadagoljuk (részletekben), könnyedén a tojáshabot. Hideg porcelántálba öntjük ki. ● ● ●

40

Hirdetések

45 éves rokkant nyugdíjas, egyedülálló gyengénlátó férfi keresi hozzáillő sorstársó ismeretségét. Válaszokat „Ketten könnyebb” jeligére a szerkesztőségbe kér.

28 éves, 198 cm magas vak fiatalember megismerkedne 20—35 év közötti gyengénlátó, vagy vak lányokkal, elvált asszonyokkal élettársi kapcsolatot céljából. A leveleket a szerkesztőségbe „Május” jeligére kéri.

45 éves gyengénlátó férfi megismerkedne korban hozzáillő gyengénlátó hölgygel házasság céljából. A leveleket „Otthon” jeligére a szerkesztőségbe kéri.

Jugoszláviában élő 39 éves magyar lány levelezne korban hozzáillő lányokkal vagy fiúkkal kizárólag pontírásban. Cím:

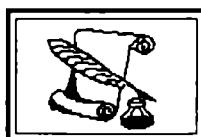
Csőr Erzsébet, 24321 Mali—Idos, Kis F. u. 38. Jugoszlávia

31 éves, cukorbetegség következtében látását veszített nő megismerkedne 30—40 év közötti, hívó, független, gyengénlátó fiatalemberrel. A leveleket a szerkesztőségbe „Együtt a keskeny úton” jeligére kéri.

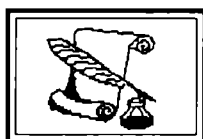
Eladó egy angol—magyar, Országgh László által szerkesztett középszótár kazettára olvasva (35 darab), betűzve írás szerint. Ára: 3 ezer forint. Érdeklődni: az 149-1104-es telefonszámon délelőtt Ecsedi Csabánál.

22 éves, barna hajú és szemű gyengénlátó fiatalember vagyok. Az irodalom és a történelem iránt érdeklődöm. Emellett szeretek kirándulni, zenét hallgatni. A barátságban és a szerelemben hűséges típus vagyok. Várom azoknak a gyen-

génlátó lányoknak a levelét, akik szívesen leveleznének velem. A leveleket „Változó világ” jeligére kérem a szerkesztőségbe.

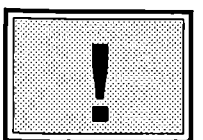

Fiatal pár eltartási- vagy életjáradék-szerződést kötne idősebb sorstárssal. Ottlakás nem szükséges. Leveleket „Megértés” jeligére a szerkesztőségbe vár.

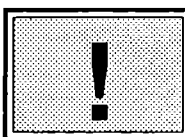
48 éves, gyengénlátó, elvált férfi megismerkedne korban hozzáillő hölgygel házasság céljából. A leveleket „Zöld mezők” jeligére, a szerkesztőségbe kéri.

Ez itt a reklám helye

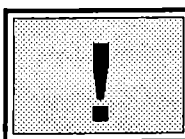
FIGYELEM! Minden olyan kedves beteget, akinek belgyógyászati, ideggyógyászati, orthopédiai, reumatológiai, valamint sebészeti utókezelés miatt gyógymasszázsra, fizikote-

rapiára vagy reflexológiai kezelésre van szüksége, szeretettel várok munkanapokon reggel 7 órától este 7 óráig. Cím: László Ferenc okleveles gyógymasszőr, természetgyógyász kisiparos. Budapest, XI. Budafoki u. 35. II. em. 5.

MŰSZEMKÉSZÍTÉS a társadalombiztosító hozzájárulásával!

OTODENT (fülilleszték és fogtechnika) Laboratórium Gerl—Lukács, német—magyar vállalkozás, 1051 Budapest, Október 6. u. 19. lift. Telefon: 131-16-63. Rendelési idő: kedd d.e. 9—d.u. 13 óráig, péntek d.e. 9—d.u. 13 óráig. Telefonhívás esetén házhoz megyünk!

MEGJELENT, KAPHATÓ! Frecska József és Török István „Én úgy szeretek inni” című zenei kazettája. Megrendelhető levélben vagy telefonon, postai utánvétellel. Cím: Frecska József, 2800 Tatabánya, VI. Építők u. 1/4. Telefon: (06-34) 11-380.

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N

SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R

YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

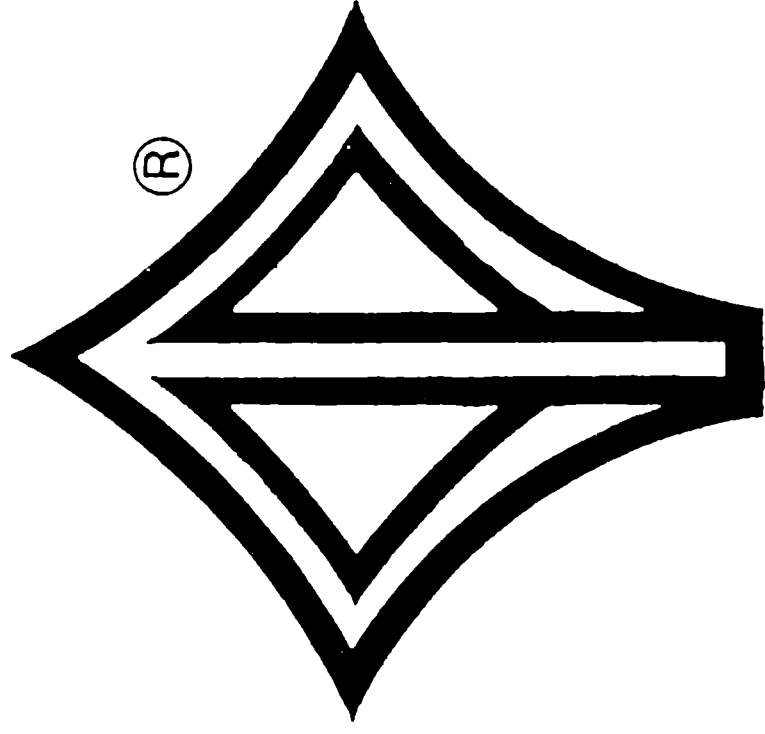
2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022

HUNGARY

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

Gyártja:

Proxerv az ön partnere !

Informatikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

✦ Budapest, 1052 V. Fehérhajó u. 2. ☎ 1-374-255

Számítástechnikai tanácsadás, rendszerfejlesztés

**Gazdálkodó
szervezeteknek ajánljuk:**

Titkár céginformációs és levelező
rendszer

- ☛ Céginformáció, partner nyil-
vántartás
- ☛ Levelezés hat nyelven
- ☛ Iktatás
- ☛ Határidő nyilvántartás

Pénzügyi kintlevőségek rendszere

- ☛ Akkreditívek
- ☛ Benyújtások, befolyások
- ☛ Széleskörű lekérdezési lehető-
ség

**Külkereskedelmi
tevékenységet
folytatóknak ajánljuk:**

Külpiazi információrendszer

- ☛ Szöveges és számszerű külpia-
ci információk
- ☛ Relációnkénti elemzések
- ☛ Egyedi adatstruktúra felépíté-
sek

Komplex külkereskedelmi rendszer

Export modul

- ☛ Ajánlatok, engedélyek köté-
sek, lebonyolítás
- ☛ Vám 91
- ☛ Ügylet követés
- ☛ Teljeskörű gépi okmányolás

Oktatás

- ☛ Alapfokú számítástechnikai is-
meretek
- ☛ PC számítógép kezelő képzés

**Rendszereink egymással
kapcsolhatók, modulonként is
megvásárolhatók.**

